

Швець Д.В., Гусаров С.М., Головка О.М., Безпалова О.І.,
Джафарова О.В., Фролов Ю.М., Христинченко Н.П., Завальний М.В.,
Іванцов В.О., Кобзєва Т.А., Панова О.О., Резанов С.А., Резнікова С.С.,
Шатрава С.О.

Довідник
працівника патрульної поліції
(інформаційно-довідкові матеріали
з адміністративно-правових питань)

Вступ

Громадяни бажають бачити в особі поліцейського доброзичливого, ввічливого і тактовного, професійно грамотного, вимогливого і справедливого представника влади. Упевнений, акуратний і підтягнутий, фізично розвинутий працівник, який постійно спостерігає за обстановкою в громадському місці і своєчасно втручається в ситуації протиправної поведінки, зміцнює впевненість населення у своїй захищеності, підвищує престиж патрульної поліції.

Успішне вирішення оперативно-службових завдань багато в чому визначається здатністю працівників патрульної поліції налагоджувати відповідні взаємовідносини з громадянами і це одна із найважливіших професійних вимог до працівника даної служби.

Діяти зрозуміло для громадян – це ще одна з особливостей виконання службових обов'язків працівниками патрульної поліції. У громадських місцях постійно виникають ситуації, що вимагають своєчасного втручання працівників патрульної поліції. І тут важливо чинити так, щоб оточуючі розуміли, що працівник поліції діє із знанням справи, виходячи з інтересів охорони громадського порядку та з метою забезпечення прав і свобод громадян.

Бути справедливим і твердим у своєму рішенні - важлива риса працівника поліції, який несе службу з охорони громадського порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху та боротьби зі злочинністю. За тим, що і як робить патрульний, наскільки він доброзичливий і готовий у будь-яку хвилину прийти на допомогу громадян, роблять відповідні висновки не тільки про нього особисто, а й про нову поліцію в цілому. Усе це накладає на патрульного особливу відповідальність, потребує від нього бездоганної поведінки в будь-якій, навіть найбільш складній і гострій криміногенній ситуації, глибокого знання правил і порядку виконання служби.

Чимало порушень у процесі діяльності працівників міліції мало місце під приводом «доцільності» або «в інтересах служби», а також через незнання або нехтування вимогами нормативно-правових актів невміння застосовувати їх у різноманітних конкретних оперативних ситуаціях під

впливом сформованих стереотипів непрофесійних прийомів оперативно-службової діяльності. Саме тому виникла нагальна потреба у розробці пам'ятки працівника патрульної поліції, в якій були б узагальнені найбільш важливі питання, пов'язані з виконанням ним покладених на нього обов'язків.

1. Права та обов'язки працівників патрульної поліції

(Витяг з Положення про патрульну службу МВС: затвердженого
Наказом МВС від 02.07.2015 № 796)

VI. Права працівників патрульної служби

1. Працівники патрульної служби МВС України мають право:
  - 1) вимагати від громадян дотримання громадського порядку;
  - 2) вимагати від осіб, які порушують громадський порядок, припинення правопорушень;
  - 3) перевіряти у громадян при підозрі в учиненні ними правопорушень документи, що посвідчують їх особу, а також інші документи у передбачених законом випадках і спосіб;
  - 4) здійснювати в установленому законодавством порядку особистий огляд, огляд речей і документів, транспортного засобу і вантажу;
  - 5) вилучати у громадян та службових осіб предмети і речі, заборонені або обмежені в обігу, а також документи з ознаками підробки;
  - 6) застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю у випадках і в порядку, передбачених законодавством;
  - 7) при здійсненні патрулювання на транспортному засобі включати спеціальні світлові, звукові сигнали, а також у виняткових випадках не дотримуватися вимог правил дорожнього руху;
  - 8) тимчасово обмежити або заборонити доступ особам до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для забезпечення публічного порядку та громадської безпеки, охорони життя і здоров'я людей, а також для проведення окремих слідчих дій відповідно до законодавства;
  - 9) обмежувати або забороняти у випадках затримання правопорушників при аваріях, інших надзвичайних обставинах, що загрожують життю і здоров'ю людей, рух транспортних засобів і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг відповідно до законодавства;
  - 10) використовувати технічні засоби та технічні прилади для виявлення і фіксації правопорушень відповідно до законодавства;
  - 11) затримувати громадян за передбачених законом підстав і в спосіб та здійснювати їх доставлення до органів внутрішніх справ відповідно до законодавства;
  - 12) затримувати та забезпечувати доставлення транспортних засобів для тимчасового зберігання відповідно до законодавства.
2. Працівники патрульної служби міліції (поліції) мають інші права, передбачені законодавством, у тому числі нормативно-правовими актами МВС.

VII. Обов'язки працівників патрульної служби

1. При виконанні службових обов'язків працівник патрульної служби зобов'язаний:

- 1) поважати і не порушувати права та свободи людини і громадянина;
- 2) обмежувати права і свободи людини лише в спосіб та у випадках, що встановлені законом;
- 3) звертаючись до людини, привітатися, прикласти праву руку до головного убору, назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на її вимогу службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією, при цьому не випускати його з рук;
- 4) під час спілкування з особою чітко дотримуватися норм службової етики;
- 5) попередити водіїв транспортних засобів про небезпеку, що виникла на шляху їх руху, та вжити заходів для їх усунення;
- 6) у разі отримання інформації про можливе вчинення правопорушення негайно інформувати безпосереднього керівника, чергового та/або службу моніторингу і вжити всіх передбачених законом заходів для його запобігання;
- 7) надавати допомогу особам, які постраждали від правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їх життя та здоров'я;
- 8) під час проведення ремонтно-будівельних та інших видів робіт на вулицях і дорогах забезпечувати оптимізацію дорожнього руху і контролювати дотримання правил безпеки дорожнього руху;
- 9) за можливості надати допомогу водію в разі несправності його транспортного засобу;
- 10) виконувати інші обов'язки відповідно до законодавства, в тому числі нормативно-правових актів МВС.

2. Працівникові патрульної служби заборонено:

- 1) порушувати правила дорожнього руху та правила благоустрою, якщо це не пов'язано з необхідністю виконання службової діяльності;
- 2) спілкуватися з людьми, перебуваючи в службовому транспортному засобі;
- 3) давати вказівки чи побажання учасникам дорожнього руху незрозумілими жестами, використовувати гучномовець або спеціальні сигнали не за призначенням;
- 4) виявляти неповагу чи недобррозичливість до громадян;
- 5) інше, що передбачено законодавством, у тому числі нормативно-правовими актами МВС.

2. Поліцейські заходи

(Витяг із Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580)

Розділ V ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ

Стаття 29. Вимоги до поліцейського заходу

1. Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень.

2. Поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції. Обраний поліцейський захід має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним.

3. Обраний поліцейський захід є законним, якщо він визначений законом. Поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, ніж визначені законами України.

4. Обраний поліцейський захід є необхідним, якщо для виконання повноважень поліції неможливо застосувати інший захід або його застосування буде неефективним, а також якщо такий захід заподіє найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам.

5. Застосований поліцейський захід є пропорційним, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам суспільства чи держави, не перевищує блага, для захисту якого він застосований, або створеної загрози заподіяння шкоди.

6. Обраний поліцейський захід є ефективним, якщо його застосування забезпечує виконання повноважень поліції.

7. Поліцейський захід припиняється, якщо досягнуто мети його застосування, якщо неможливість досягнення мети заходу є очевидною або якщо немає необхідності у подальшому застосуванні такого заходу.

Стаття 30. Види поліцейських заходів

1. Поліція для виконання покладених на неї завдань вживає заходів реагування на правопорушення, визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним процесуальним кодексом України, на підставі та в порядку, визначених законом.

2. Поліція для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення також застосовує в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу, визначені цим Законом.

3. Поліція для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами.

4. Якщо поліцейського неможливо ідентифікувати за зовнішніми

ознаками, він зобов'язаний пред'явити особі документ, що посвідчує його повноваження.

3. Превентивні поліцейські заходи

(Витяг із Закону України «Про Національну поліцію»
від 02.07.2015 № 580)

Стаття 31. Превентивні поліцейські заходи

1. Поліція може застосовувати такі превентивні заходи:

- 1) перевірка документів особи;
- 2) опитування особи;
- 3) поверхнева перевірка і огляд;
- 4) зупинення транспортного засобу;
- 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
- 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
- 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;
- 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- 10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;
- 11) поліцейське піклування.

2. Під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

Стаття 32. Перевірка документів особи

1. Поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у таких випадках:

- 1) якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісно зниклої особи;
- 2) якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення;
- 3) якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю;
- 4) якщо в особі є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений, або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином неможливо;
- 5) якщо особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-

транспортної пригоди, іншої надзвичайної події;

б) якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення.

Стаття 33. Опитування особи

1. Поліцейський може опитати особу, якщо існує достатньо підстав вважати, що вона володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень.

Для опитування поліцейський може запросити особу до поліцейського приміщення.

2. Надання особою інформації є добровільним. Особа може відмовитися від надання інформації. Проведення опитування неповнолітніх допускається тільки за участю батьків (одного з них), іншого законного представника або педагога.

3. Перед проведенням опитування особи поліцейський роз'яснює їй підстави та мету застосування поліцейського заходу, якщо це не перешкодить виконанню поліцією повноважень, покладених на неї цим Законом.

Стаття 34. Поверхнева перевірка

1. Поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є здійсненням візуального огляду особи, проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі або транспортного засобу.

2. Поліцейський для здійснення поверхневої перевірки особи може зупиняти осіб та/або оглядати їх, якщо існує достатньо підстав вважати, що особа має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб.

3. Поверхнева перевірка здійснюється поліцейським відповідної статі. У невідкладних випадках поверхневу перевірку може здійснити будь-який поліцейський лише з використанням спеціального приладу або засобу.

4. Поліцейський може здійснювати поверхневу перевірку речі або транспортного засобу:

1) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб;

2) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб;

3) якщо існує достатньо підстав вважати, що річ або транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та/або знаходиться в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку.

5. Поверхнева перевірка речі або транспортного засобу здійснюється шляхом візуального огляду речі та/або транспортного засобу або візуального огляду салону та багажника транспортного засобу. Поліцейський при здійсненні поверхневої перевірки має право вимагати відкрити кришку багажника та/або двері салону.

6. Під час поверхневої перевірки речі або транспортного засобу особа повинна самостійно показати поліцейському вміст особистих речей чи транспортного засобу.

7. При виявленні в ході поверхневої перевірки будь-яких слідів правопорушення поліцейський забезпечує їх схоронність та огляд відповідно до вимог статті 237 Кримінального процесуального кодексу України.

Стаття 35. Зупинення транспортного засобу

1. Поліцейський може зупиняти транспортні засоби у разі:

- 1) якщо водій порушив Правила дорожнього руху;
  - 2) якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу;
  - 3) якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;
  - 4) якщо транспортний засіб перебуває в розшуку;
  - 5) якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути;
  - 6) якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод;
  - 7) якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху;
  - 8) якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху;
  - 9) порушення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв.
2. Поліцейський зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави зупинки, визначеної у цій статті.

Стаття 36. Вимога залишити місце і обмеження доступу на визначену територію

1. Поліцейський уповноважений вимагати від особи (осіб) залишити

визначене місце на певний строк або заборонити чи обмежити особам доступ до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей, для збереження та фіксації слідів правопорушення.

2. Поліцейський може обмежувати або забороняти рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг у разі затримання осіб відповідно до закону, під час аварій, інших надзвичайних ситуацій, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей.

Стаття 37. Обмеження пересування особи чи транспортного засобу або фактичного володіння річчю

1. Поліція уповноважена затримувати особу на підставах, у порядку та на строки, визначені Конституцією України, Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення, а також іншими законами України.

2. Відлік часу утримання затриманої фізичної особи в спеціально відведених для цього приміщеннях рахується з моменту її фактичного затримання.

3. У випадках, визначених частиною другою цієї статті, поліцейські повинні негайно викликати медичних працівників до місця фактичного знаходження таких осіб, а також, за можливості, поінформувати членів сім'ї.

4. Поліцейський може тимчасово обмежити фактичне володіння річчю або пересування транспортного засобу для запобігання небезпеці, якщо є достатні підстави вважати, що річ або транспортний засіб можуть бути використані особою з метою посягання на своє життя і здоров'я або на життя чи здоров'я іншої людини, або пошкодження чужої речі. На вимогу особи поліцейський зобов'язаний повідомити про причини застосування ним відповідних заходів.

Обмеження фактичного володіння річчю здійснюється на підставах та в порядку, визначених Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення.

5. Обмеження фактичного володіння річчю здійснюється шляхом вилучення речі в її фактичного володільця, обмеження її перенесення або перевезення.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про тимчасове обмеження фактичного володіння річчю особи, а також зобов'язаний скласти протокол про здійснення тимчасового обмеження фактичного володіння річчю та вручити протокол цій особі.

6. Тимчасове обмеження пересування особи та перенесення або перевезення речі негайно припиняється, якщо немає необхідності здійснювати такий захід.

Стаття 38. Проникнення до житла чи іншого володіння особи

1. Поліція може проникнути до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду лише в невідкладних випадках, пов'язаних із:

- 1) рятуванням життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій;
- 2) безпосереднім переслідуванням осіб, підозрюваних у вчиненні злочину;
- 3) припиненням злочину, що загрожує життю осіб, які знаходяться в житлі або іншому володінні.

2. Проникнення поліцейського до житла чи іншого володіння особи не може обмежувати її права користуватися власним майном.

3. Про застосування вказаного поліцейського заходу обов'язково складається протокол.

Стаття 39. Перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ

1. Поліція в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України, може оглядати за участю адміністрації (керівництва) юридичних осіб, фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб - підприємців) чи їх уповноважених представників приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поведінки з ними та правил їх використання.

2. Поліція може оглядати зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, що знаходяться у фізичних та юридичних осіб, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання та використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, з метою перевірки дотримання правил поведінки з ними та правил їх використання.

3. Поліція відповідно до порядку, визначеного Міністерством внутрішніх справ України, вилучає зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також опечатує і закриває об'єкти, де вони зберігаються чи використовуються (у тому числі стрілецькі тири, стрільбища невійськового призначення, мисливські стени, підприємства і майстерні з виготовлення та ремонту зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, магазини, у яких здійснюється їх продаж, піротехнічні майстерні, пункти вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поведінки з ними та їх застосування) у випадку виявлення порушення правил поведінки з ними та правил їх використання, що загрожують громадській безпеці, до усунення таких порушень.

4. Поліція інформує відповідний орган Міністерства внутрішніх справ України в одноденний строк про кожен факт виявленого порушення правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, вибухових речовин та матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ.

Стаття 40. Застосування технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису

1. Поліція для забезпечення публічної безпеки і порядку може закріплювати на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичну фото- і відеотехніку, а також використовувати інформацію, отриману із автоматичної фото- і відеотехніки, що знаходиться в чужому володінні, з метою:

1) попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб;

2) забезпечення дотримання правил дорожнього руху.

2. Інформація про змонтовану/розміщену автоматичну фототехніку і відеотехніку повинна бути розміщена на видному місці.

Стаття 41. Поліцейське піклування

1. Поліцейське піклування може здійснюватися щодо:

1) неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду;

2) особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення;

3) особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або собі;

4) особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі.

Поліцейське піклування має наслідком щодо:

1) осіб, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, - передання батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування;

2) осіб, зазначених у пунктах 2, 3 частини першої цієї статті, - передання відповідному закладу;

3) осіб, зазначених у пункті 4 частини першої цієї статті, - передання у спеціальний лікувальний заклад чи до місця проживання.

2. Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити особі зрозумілою для неї мовою підставу застосування поліцейського заходу, а також роз'яснити право отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місце перебування.

Повідомлення про права і їх роз'яснення поліцейським може не проводитися у випадку, коли є достатні підстави вважати, що особа не може усвідомлювати свої дії і керувати ними.

3. Поліцейський уповноважений вилучити у особи зброю чи інші предмети, якими особа може завдати шкоди оточуючим чи собі, незалежно від того, чи заборонені вони в обігу.

Поліцейському заборонено здійснювати обшук особи, щодо якої здійснюється поліцейське піклування.

4. Про застосування поліцейського піклування складається протокол, в якому зазначаються: місце, дата і точний час (година і хвилини) застосування поліцейського заходу; підстави застосування; опис вилученої зброї чи інших предметів; клопотання, заяви чи скарги особи, якщо такі надходили, наявність чи відсутність видимих тілесних ушкоджень.

Протокол підписується поліцейським і особою. Копія протоколу негайно під розпис вручається особі. Протокол може не надаватися особі для підписання, а його копія - вручатися особі у випадку, коли є достатні підстави вважати, що вона не може усвідомлювати свої дії і керувати ними. У такому випадку протокол надається особі чи органу, передбаченому абзацом другим частини першої цієї статті.

5. Про кожне застосування поліцейського заходу поліцейський одразу повідомляє за допомогою технічних засобів відповідального поліцейського в підрозділі поліції.

У разі наявності достатніх підстав вважати, що передання особи тривало довше, ніж це необхідно, відповідальний поліцейський в підрозділі поліції зобов'язаний провести перевірку для вирішення питання про відповідальність винуватих у цьому осіб.

6. Поліцейський зобов'язаний надати особі можливість негайно повідомити про своє місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи.

Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування про місце перебування неповнолітньої особи.

4. Поліцейські заходи примусу

(Витяг із Закону України «Про Національну поліцію»
від 02.07.2015 № 580)

Стаття 42. Поліцейські заходи примусу

1. Поліція під час виконання повноважень, визначених цим Законом, уповноважена застосовувати такі заходи примусу:

- 1) фізичний вплив (сила);
- 2) застосування спеціальних засобів;
- 3) застосування вогнепальної зброї.

2. Фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників.

3. Спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу– це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин.

4. Для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі спеціальні засоби:

- 1) гумові та пластикові кийки;
- 2) електрошокові пристрої контактної та контактнo-дистанційної дії;
- 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо);
- 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії;
- 5) засоби примусової зупинки транспорту;
- 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби;
- 7) службові собаки та службові коні;
- 8) пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії;
- 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу;
- 10) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень;
- 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії;
- 12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами;
- 13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

5. Поліцейський за жодних обставин не може застосовувати заходи примусу, не визначені цим Законом.

6. Не є заходом примусу використання поліцейським засобів індивідуального захисту (шоломів, бронезилетів та іншого спеціального екіпірування).

7. Поліцейський зобов'язаний негайно зупинити застосування певного виду заходу примусу в момент досягнення очікуваного результату.

8. Норми забезпечення підрозділів поліції спеціальними засобами та вогнепальною зброєю встановлюються Міністром внутрішніх справ України.

Стаття 43. Порядок застосування поліцейських заходів примусу

1. Поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я

особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невинуватим або неможливим.

2. Попередження може бути зроблено голосом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, підсилювачі звуку.

3. Вид та інтенсивність застосування заходів примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення.

4. Поліцейські зобов'язані надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу.

5. Заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо.

Стаття 44. Застосування фізичної сили

1. Поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом.

2. Поліцейський зобов'язаний письмово повідомити свого керівника, а той зобов'язаний повідомити прокурора про завдання особі тілесних ушкоджень унаслідок застосування фізичної сили.

Стаття 45. Застосування спеціальних засобів

1. Поліцейський для забезпечення публічної безпеки і порядку застосовує спеціальні засоби, визначені цим Законом.

2. Поліцейський уповноважений застосовувати спеціальні засоби тільки у разі, якщо він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

3. Загальні правила застосування спеціальних засобів:

1) кайданки та інші засоби обмеження рухомості застосовуються:

- до особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та чинить опір поліцейському або намагається втекти;
- під час затримання особи;
- під час конвоювання (доставляння) затриманого або заарештованого;
- якщо особа своїми небезпечними діями може завдати шкоду собі і оточуючим;

- проведення процесуальних дій з особами у випадках, коли вони можуть створити реальну небезпеку оточуючим або собі;

2) гумові та пластикові кийки застосовуються для:

- відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

- затримання особи, яка вчинила правопорушення і чинить злісну непокору законній вимозі поліцейського;

- припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

3) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії, застосовуються для:

- відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

- припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

4) засоби примусової зупинки транспорту застосовуються для примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського щодо зупинки транспортного засобу, або якщо дії водія транспортного засобу створюють загрозу життю чи здоров'ю людини;

5) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підіривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень застосовуються для:

- затримання особи;

- звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться у приміщенні;

6) електрошокові пристрої контактної та контактано-дистанційної дії застосовуються для:

- відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

- відбиття нападу тварини, що загрожує життю і здоров'ю особи чи поліцейського;

7) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби застосовуються для:

- маркування особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;

- припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень з метою подальшого виявлення осіб та затримання, а також контролю за переміщенням речей;

8) пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії, засоби акустичного та мікрохвильового впливу застосовуються для:

- відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

- затримання особи, яка чинить збройний опір, або з метою примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), де перебуває така особа;

- звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться у

приміщенні;

9) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби застосовуються для:

- припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

- відбиття групового нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей;

- примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського зупинитися;

- затримання озброєної особи, яка підозрюється у вчиненні злочину;

10) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, застосовуються для:

- захисту від нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;

- відбиття збройного нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також для звільнення їх у разі захоплення;

- затримання особи, яка підозрюється у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

- затримання особи, яка чинить збройний опір або намагається втекти з-під варти;

- затримання озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю чи здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;

- подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил;

- знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;

- припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

- відбиття групового нападу, що загрожує життю чи здоров'ю людей;

11) засоби, споряджені безпечними димоутворювальними препаратами, застосовуються для:

- забезпечення маскуванню дій поліцейських, спрямованих на затримання особи, яка чинить збройний опір, або для того, щоб примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), на якій вона перебуває;

- звільнення особи, незаконно позбавленої свободи;

12) службовий собака застосовується під час:

- патрулювання;

- переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;

- під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи;

- для відбиття нападу на особу та/або поліцейського;
- 13) службовий кінь застосовується під час:
  - патрулювання;
  - переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

4. Поліції (поліцейському) заборонено:

1) наносити удари гумовими (пластиковими) кийками по голові, шиї, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт;

2) під час застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії, здійснювати прицільну стрільбу по людях, розкидання і відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин;

3) відстрілювати патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металними снарядами не смертельної дії, з порушенням визначених технічними характеристиками вимог щодо відстані від особи та стрільби в окремі частини голови і тіла людини;

4) застосовувати водомети при температурі повітря нижче +10°C;

5) застосовувати засоби примусової зупинки транспорту для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також застосовувати такі засоби на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях;

6) застосовувати кайданки більше ніж 2 години безперервного використання або без послаблення їх тиску.

5. Застосування малогабаритного підривного пристрою для відкриття приміщень є виправданим, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам та інтересам, є меншою, ніж шкода, яку вдалося відвернути.

6. Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про застосування до особи спеціального засобу.

Якщо поліцейський заподіяв особі поранення або каліцтво внаслідок застосування до неї спеціального засобу, керівник такого поліцейського зобов'язаний негайно повідомити про це відповідного прокурора.

7. Допустимі параметри спеціальних засобів у частині їх фізичного, хімічного та іншого впливу на організм людини визначаються уповноваженими установами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

8. Правила зберігання, носіння та застосування спеціальних засобів, що є на озброєнні поліції, визначаються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 46. Застосування вогнепальної зброї

1. Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу.

2. Поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови що він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

3. Порядок зберігання і носіння вогнепальної зброї, що знаходиться в розпорядженні поліцейського, перелік вогнепальної зброї та боєприпасів, що використовуються в діяльності поліції, та норми їх належності встановлюються Міністром внутрішніх справ України.

4. Поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю:

1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;

2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;

3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;

4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;

5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського;

7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.

5. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу, визначеного цією статтею.

6. Застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;

3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;

4) якщо особа чинить збройний опір;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

7. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу.

8. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами.

9. Поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогнебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності.

10. Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомляти свого керівника про застосування вогнепальної зброї, а також негайно повідомити свого керівника про активне застосування вогнепальної зброї, який, у свою чергу, зобов'язаний поінформувати центральний орган управління поліції та відповідного прокурора.

11. Поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці, що склалася, можуть виникнути підстави для її застосування.

12. Під час затримання осіб, щодо яких у поліцейського виникла підозра у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також під час перевірки документів у таких осіб поліцейський може привести в готовність вогнепальну зброю та попередити особу про можливість її застосування.

Спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським.

13. Поліцейський може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю поліцейського та інших осіб.

5. Порядок доставлення порушника

(Витяг із Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984)

Стаття 259. Доставлення порушника

З метою складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, порушника може бути доставлено в поліцію, в підрозділ Військової служби правопорядку у Збройних Силах України чи до органу Державної прикордонної служби України, штабу громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, чи громадського пункту з охорони громадського порядку поліцейським, посадовою особою Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, військовослужбовцем чи працівником Державної прикордонної служби України або членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а при порушенні

законодавства про державну таємницю - до органів Служби безпеки України її співробітником. Доставлення порушника з числа кадрових співробітників розвідувального органу України при виконанні ним своїх службових обов'язків здійснюється тільки у присутності офіційного представника цього органу.

При вчиненні порушень правил користування засобами транспорту, правил щодо охорони порядку і безпеки руху, правил спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті, правил пожежної безпеки, санітарних норм на транспорті порушника може бути доставлено повноваженою на те особою в поліцію, якщо у нього немає документів, що посвідчують особу, і немає свідків, які б могли повідомити необхідні дані про нього.

При вчиненні лісопорушень, порушень правил полювання, правил рибальства і охорони рибних запасів та інших порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу, якщо особу порушника не може бути встановлено на місці порушення, працівники державної лісової охорони, а в лісах колективних сільськогосподарських підприємств - працівники лісової охорони зазначених підприємств, уповноважені на те посадові особи органів,

які здійснюють державний нагляд за додержанням правил полювання, органів рибоохорони, посадові особи інших органів, які здійснюють державний контроль за охороною і використанням тваринного світу, працівники служб охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також поліцейські можуть доставляти осіб, які вчинили ці правопорушення, у поліцію чи в приміщення виконавчого органу сільської, селищної ради. Доставлення порушника може провадитись також членами громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, громадськими інспекторами охорони природи, громадськими мисливськими інспекторами, громадськими інспекторами органів рибоохорони та громадськими лісовими інспекторами.

У разі вчинення порушень вимог законодавства про охорону культурної спадщини, якщо особу порушника неможливо встановити на місці вчинення порушення, уповноважені посадові особи органів охорони культурної спадщини, адміністрацій історико-культурних заповідників та історико-культурних заповідних територій можуть доставляти осіб, які вчинили ці правопорушення, до поліції чи до приміщення виконавчого органу сільської, селищної, міської ради для встановлення особи порушника та складення протоколу про адміністративне правопорушення.

У разі вчинення порушень земельного законодавства, якщо особу порушника неможливо встановити на місці вчинення порушення,

державні інспектори у сфері державного контролю за використанням та охороною земель і дотриманням вимог законодавства України про охорону земель можуть доставляти осіб, які вчинили ці правопорушення, до поліції

чи до приміщення виконавчого органу сільської, селищної, міської ради для встановлення особи порушника та складення протоколу про адміністративне правопорушення.

При вчиненні правопорушень, зв'язаних з посяганням на охоронювані об'єкти, інше майно, порушника може бути доставлено працівниками воєнізованої охорони у службове приміщення воєнізованої охорони або в поліцію для припинення правопорушень, встановлення особи порушника і складення протоколу про правопорушення.

При вчиненні правопорушень, пов'язаних із незаконним зберіганням спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, порушника може бути доставлено до органів Служби безпеки України її працівником для встановлення особи порушника і складення протоколу про правопорушення.

Доставлення порушника має бути проведено в можливо короткий строк.

Перебування доставленої особи у штабі громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону чи громадському пункті з охорони громадського порядку, приміщенні виконавчого органу сільської, селищної ради не може тривати більш як одну годину, якщо не встановлено інше.

У разі вчинення військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів, а також працівниками Збройних Сил України під час виконання ними службових обов'язків правопорушень та в разі наявності обставин, зазначених у частині першій цієї статті, доставлення порушника уповноваженими на те посадовими особами здійснюється у підрозділі Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.

6. Адміністративне затримання

(порядок його здійснення та зразок оформлення протоколу)

(Витяг із Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984)

Стаття 261. Адміністративне затримання

Про адміністративне затримання складається протокол, в якому зазначаються: дата і місце його складення; посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу затриманого; час і мотиви затримання. Протокол підписується посадовою особою, яка його склала, і затриманим. У разі відмовлення затриманого від підписання протоколу в ньому робиться запис про це.

Про місце перебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, негайно повідомляються її родичі, а на її прохання також власник відповідного підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган.

Стаття 262. Органи (посадові особи), правомочні здійснювати адміністративне затримання

Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може провадитися лише органами (посадовими особами), уповноваженими на те законами України.

Адміністративне затримання провадиться:

- органами внутрішніх справ (Національною поліцією);
- органами прикордонної служби;
- старшою у місці розташування охоронюваного об'єкта посадовою особою воєнізованої охорони;
- посадовими особами Військової служби правопорядку у Збройних Силах України;
- органами Служби безпеки України;
- посадовими особами органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів;
- посадовими особами, уповноваженими на те центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб.

Органи внутрішніх справ (Національна поліція) провадять адміністративне затримання у таких випадках:

- при вчиненні дрібного хуліганства;
- при вчиненні насильства в сім'ї;
- у разі порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій;
- при вчиненні злісної непокори законному розпорядженню чи вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а також військовослужбовця чи образи їх;
- при поширюванні неправдивих чуток;
- у разі публічних закликів до невиконання вимог поліцейського;
- при прояві неповаги до суду;
- при вчиненні незаконного доступу до інформації в автоматизованих системах;
- у разі порушення правил про валютні операції;
- у разі правил обігу наркотичних засобів або психотропних речовин;
- у разі незаконного продажу товарів або інших предметів;
- у разі дрібної спекуляції;
- у разі торгівлі з рук у невстановлених місцях;
- при розпиванні спиртних напоїв у громадських місцях чи появи у громадських місцях у п'яному вигляді, що ображає людську гідність і громадську мораль;
- у випадках, коли є підстави вважати, що особа займається проституцією;
- при порушенні правил дорожнього руху;

- при порушенні правил полювання, рибальства і охорони рибних запасів та інших порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу;

- при порушенні правил перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні і транзитного проїзду через територію України;

- в інших випадках, прямо передбачених законами України.

Стаття 263. Строки адміністративного затримання

Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більш як три години.

Осіб, які незаконно перетнули або зробили спробу незаконно перетнути державний кордон України, порушили порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, порушили прикордонний режим, режим в пунктах пропуску через державний кордон України або режимні правила у контрольних пунктах в'їзду - виїзду, вчинили злісну непокору законному розпорядженню або вимозі військовослужбовця чи працівника Державної прикордонної служби України або члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а також іноземців та осіб без громадянства, які порушили правила перебування в Україні або транзитного проїзду через територію України, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення - до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання.

Осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи, проведення медичного огляду, з'ясування обставин придбання вилучених наркотичних засобів і психотропних речовин та їх дослідження - до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом 24 годин з моменту затримання.

проведено особистий огляд та огляд речей, передбачений статтею 264 КУпАП, що були у затриманого(ї) під час торгівлі „Океанга“ об'ємом 0,5л.

(вказати перелік речей, цінностей, документа, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, їх індивідуальні ознаки, а за потреби - місця, обставини виявлення)

Затриманий(а) одягнутий(а) у спортивний костюм синього кольору та білі кросівки

При особистому огляді тілесні ушкодження не виявлені / виявлені не виявлені
(непотрібне закреслити)

(які саме, чи надавалась невідкладна медична допомога, номер бригади швидкої медичної допомоги, П.І.Б. лікаря)

Заяви та зауваження, зроблені при затриманні та огляді відсутні
(вказати ким і які саме)

Підписи понятних: 1. Сидоренко І. П. 2.

Підпис затриманої особи Шевченко М. І.

Підпис працівника, який проводив огляд Петренко С. А.

Гр-нин(ка) Шевченко М. І. звільнений(а) «2» травня 2015 р. о «21» год. «20» хв.

Підстава для звільнення встановлено особу та складено протокол про адміністративне правопорушення за ст. 178 КУпАП.

При звільненні одержав(ла) _____

(вказати перелік речей, повернутих при звільненні)

Скарг, зауважень до дій працівників ОВС не маю / маю _____

(непотрібне закреслити)

не маю
(вказати, які саме)

Підпис звільненої особи Шевченко М. І.

Підпис посадової особи Петренко С. А.

**7. Вимоги, що висуваються до протоколу
про адміністративне правопорушення, та зразок його оформлення**
(Витяг з Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні
правопорушення в органах внутрішніх справ України: затвердженої Наказ
МВС України від 04.10.2013 № 95)

III. Порядок складання протоколу про адміністративне правопорушення
та оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення

3.1. При вчиненні адміністративного правопорушення особами, які досягли віку, з якого настає адміністративна відповідальність, уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (далі – ОВС) складають протокол про адміністративне правопорушення.

3.2. З метою складання протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складання протоколу є обов'язковим, порушника може бути доставлено до ОВС (органу Національної поліції України) (адміністративного будинку органу поліції, приміщення громадського пункту охорони порядку, дільничного пункту міліції (поліції)).

3.3. Відомості стосовно осіб, які вчинили адміністративні правопорушення та яких доставлено до адміністративного будинку ОВС (органу Національної поліції України), фіксуються в Журналі обліку доставлених, відвідувачів та запрошених за формою, наведеною в додатку 14 до Інструкції з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направленої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, затвердженої наказом МВС України від 28 квітня 2009 року № 181, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 20 серпня 2009 року за № 786/16802.

3.4. Відомості стосовно осіб, які вчинили адміністративні правопорушення та яких доставлено до громадських пунктів з охорони громадського порядку, дільничних пунктів міліції (поліції) (далі – доставлені особи), фіксуються в журналі обліку доставлених осіб, які вчинили адміністративні правопорушення .

Перебування доставленої особи в громадському пункті з охорони громадського порядку не може тривати більш як одну годину згідно з частиною дев'ятою статті 259 КУпАП.

3.5. Протокол про адміністративне правопорушення складається на спеціальному бланку, що виготовлений друкарським способом згідно з технічним описом, на якому проставлено відповідні серія і номер.

3.6. Усі реквізити протоколу заповнюються чорнилами чорного або синього кольору, крім гелевих, розбірливим почерком, державною мовою.

3.7. Не допускається закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу, а також унесення додаткових записів після того, як

протокол підписано особою, стосовно якої його складено.

3.8. Протокол складається у двох примірниках, один з яких під підпис вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

3.9. При складанні протоколу зазначаються:

- дата і місце його складення (число, місяць, рік, населений пункт, географічна точка);
- посада, спеціальне звання, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол;
- відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (зазначаються повністю (без скорочення) її прізвище, ім'я та по батькові; число, місяць і рік народження; місце народження; місце проживання; місце реєстрації, номер телефону; найменування підприємства, установи, організації, де працює (її посада) або навчається особа; документ, що посвідчує особу (серія, номер паспорта, дата видачі й назва ОВС, що його видав, або серія, номер іншого документа, що посвідчує особу, яка вчинила правопорушення (службове чи пенсійне посвідчення, студентський квиток), дата видачі й найменування підприємства, установи, організації, що його видали); відомості щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності впродовж року (за наявності));
- місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення (суть адміністративного правопорушення повинна точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у статті КУпАП, за якою складено протокол);
- частина відповідної статті та стаття КУпАП, згідно з якою передбачена адміністративна відповідальність за таке правопорушення;
- прізвища, місця проживання свідків і потерпілих, якщо вони є;
- пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

3.10. Якщо в результаті вчинення адміністративного правопорушення заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі (прізвище, ім'я та по батькові потерпілого, місце його проживання або найменування підприємства, установи, організації, їх місцезнаходження і розмір заподіяної внаслідок адміністративного правопорушення матеріальної шкоди).

3.11. При складанні протоколу особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України, статтею 268 КУпАП, повідомляється, що справу про адміністративне правопорушення буде розглянуто у строки, визначені статтею 277 КУпАП, про що робиться відмітка та ставиться підпис особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

3.12. Протокол підписується уповноваженою посадовою особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, у ньому робиться запис про це.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу та пояснення по суті адміністративного правопорушення, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви відмови від його підписання.

У разі коли особа, стосовно якої складається протокол, не володіє українською мовою, протокол складається за участю перекладача.

3.13. Особі, стосовно якої складається протокол, пропонується надати по суті вчиненого адміністративного правопорушення письмове пояснення, яке підписується зазначеною особою. Пояснення може додаватися до протоколу окремо, про що робиться запис у протоколі.

3.14. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, згідно зі статтею 63 Конституції України не несе відповідальності за відмову давати пояснення щодо себе, членів своєї сім'ї чи близьких родичів.

3.15. До протоколу долучаються інші матеріали про адміністративне правопорушення (пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновок експерта, речові докази, протокол про вилучення речей і документів, рапорти посадових осіб, а також інші документи).

3.16. Якщо правопорушення вчинено кількома особами, то протокол про адміністративне правопорушення складається стосовно кожної особи окремо.

3.17. Протокол та матеріали про адміністративне правопорушення протягом доби надаються посадовій особі, уповноваженій розглядати справу про адміністративне правопорушення.

3.18. У разі вчинення адміністративного правопорушення неповнолітньою особою віком від 14 до 16 років протокол складається стосовно одного з батьків неповнолітнього або особи, яка їх замінює, відповідно до частини третьої статті 184 КУпАП.

У разі вчинення неповнолітньою особою віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених:

- статтею 44 («Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах»);

- статтею 51 («Дрібне викрадення чужого майна»);

- статтями 121-127 («Порушення водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ременями безпеки або мотошоломами», «Експлуатація водіями транспортних засобів, ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах», «Порушення правил перевезення пасажирів при наданні послуг з перевезення пасажирів», «Перевищення встановлених

обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху», «Невиконання водіями вимог про зупинку», «Залишення місця дорожньо-транспортної пригоди», «Порушення вимог законодавства щодо встановлення і використання спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв», «Порушення правил руху через залізничні переїзди», «Порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна», «Ненадання транспортних засобів поліцейським та медичним працівникам, а також ненадання військових транспортних засобів посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України», «Інші порушення правил дорожнього руху», «Керування транспортним засобом особою, яка не має відповідних документів на право керування таким транспортним засобом або не пред'явила їх для перевірки», «Порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин»);

- частинами 1-3 статті 130 («Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції»);

- статтею 139 («Пошкодження автомобільних доріг, вулиць, дорожніх споруд, залізничних переїздів і технічних засобів регулювання дорожнього руху, створення перешкод для руху та нежиття необхідних заходів щодо їх усунення»);

- частиною 2 статті 156 («Порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями і тютюновими виробами»);

- статтями 173 («Дрібне хуліганство»);

- статтею 174 («Стрільба з вогнепальної, холодної металюної чи пневматичної зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металюними снарядами несмертельної дії в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням установленого порядку»);

- статтею 185 («Злісна непогора законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця»);

- статтями 190-195 КУпАП («Порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї», «Порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів», «Порушення громадянами строків реєстрації (перереєстрації) нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і правил взяття її на облік», «Ухилення від реалізації

вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів», «Порушення працівниками торговельних підприємств (організацій) порядку продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів», «Порушення працівниками підприємств, установ, організацій правил зберігання або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів»),

протокол складається стосовно цієї особи.

3.19. Протоколи про адміністративні корупційні правопорушення складаються уповноваженими посадовими особами з урахуванням вимог підпункту 2.4.2 пункту 2.4 розділу II Інструкції про порядок обліку кримінальних та адміністративних корупційних правопорушень, затвердженої наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Міністерства доходів і зборів України, Міністерства оборони України, Державної судової адміністрації України від 22 квітня 2013 року № 52/394/172/71/268/60.

Протокол про вчинення адміністративного корупційного правопорушення разом з іншими матеріалами у триденний строк з моменту його складення надсилається до місцевого загального суду за місцем учинення корупційного правопорушення.

Особа, яка склала протокол про вчинення адміністративного корупційного правопорушення, одночасно з надсиланням його до суду надсилає прокуророві, до органу державної влади, до органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, де працює особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, повідомлення про складення протоколу із зазначенням характеру вчиненого правопорушення та норми закону, яку порушено.

3.20. Протокол не складається у випадках, передбачених статтею 258 КУпАП.

8. Порядок оформлення працівниками патрульної поліції матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху

(Витяг із Наказу МВС України «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі» від 07.11.2015 № 1395)

II. Оформлення протоколів про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху

1. Протокол про адміністративне правопорушення складається відповідно до статті 254 КУпАП. До протоколу про адміністративне правопорушення долучаються:

- 1) письмові пояснення свідків правопорушення у разі їх наявності;
- 2) акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу у разі здійснення його затримання;
- 3) акт огляду на стан сп'яніння у разі проведення огляду на стан сп'яніння;
- 4) інші документи та матеріали, які містять інформацію про правопорушення.

2. Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків і потерпілих протокол про адміністративне правопорушення підписується також цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу про адміністративне правопорушення в ньому робиться відповідний запис, який засвідчується підписами двох свідків.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання, які долучаються до протоколу.

3. При складанні протоколу про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 139, частиною четвертою статті 140 КУпАП або постанови у справі про адміністративні правопорушення, передбачені частинами першою - третьою статті 140 КУпАП (коли протокол не складається), до них необхідно долучати акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі з відповідними замірами та схемою про:

- 1) пошкодження шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд, трамвайних колій чи технічних засобів регулювання дорожнього руху;
- 2) самовільне знімання, закриття чи встановлення технічних засобів регулювання дорожнього руху;
- 3) перешкоду для дорожнього руху, у тому числі забруднення шляхового покриття;
- 4) пошкодження асфальтобетонного покриття доріг унаслідок руху машин на гусеничному ході;

5) умови та стан шляху, які загрожують безпеці дорожнього руху;
6) порушення нормативів щодо обладнання на дорогах місць проведення ремонтних робіт, залишення дорожніх машин, будівельних матеріалів, конструкцій;

7) порушення або невиконання правил на підприємствах, в установах та організаціях під час розроблення та виготовлення транспортних засобів і деталей до них або інших предметів їх додаткового обладнання, під час проектування, реконструкції та ремонту шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд.

4. Під час складання протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 188-28 КУпАП, щодо невиконання законних вимог (приписів) посадових осіб уповноважених підрозділів Національної поліції України, щодо усунення порушень правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, додаються акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі та копія раніше надісланої (врученої) вимоги (припису)к 3).

VIII. Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтею 124КУпАП

1. У разі порушення учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, на місці дорожньо-транспортної пригоди (далі - ДТП) складається протокол про адміністративне правопорушення стосовно цих осіб, до якого додаються:

- 1) схема місця ДТП, яку підписують учасники ДТП та поліцейський;
- 2) пояснення учасників пригоди та свідків (у разі їх наявності);
- 3) показання технічних приладів (у разі їх наявності);
- 4) показання засобів фото- та/або відеоспостереження (у разі їх наявності);
- 5) інші матеріали, які необхідні для прийняття рішення у справі.

2. У випадках, коли внаслідок ДТП її учасникам заподіяно тілесних ушкоджень, викликається слідчо-оперативна група для проведення слідчих дій на місці пригоди відповідно до вимогКримінального процесуального кодексу України.

3. Копія схеми та/або фотографії з місця ДТП надаються учасникам пригоди за їх письмовою заявою в підрозділі патрульної поліції, поліцейськими якого зазначене ДТП оформлено.

4. На схемі місця ДТП графічно зображуються та фіксуються такі об'єкти:
1) ділянка дороги, на якій сталась ДТП;
2) сталі орієнтири, до яких на схемі здійснена прив'язка об'єктів та слідів;
3) транспортні засоби, причетні до ДТП, координати їх розміщення відносно елементів проїжджої частини та сталих орієнтирів;

4) сліди гальмового шляху коліс транспортних засобів: їх розміщення відносно елементів проїжджої частини; довжина від їх початку до кожного

колеса транспортного засобу із зображенням місць розривів; довжина слідів на ділянках з різним покриттям;

5) інші сліди та предмети, що стосуються пригоди: розміщення частин та об'єктів (уламки кузова, частинки фарби, уламки скла, осипання ґрунту, сліди рідини), що відокремилися від транспортного засобу, відносно елементів проїжджої частини, транспортних засобів; площа розсіювання уламків скла, осипання ґрунту;

6) координати місця зіткнення, наїзду відносно сталих орієнтирів;

7) ширина проїжджої частини разом з роздільними смугами;

8) ширина тротуарів, узбіччя;

9) розміри ділянок з різним станом дорожнього покриття;

10) розміри та розміщення дефектів дорожнього покриття;

11) розташування дорожньої розмітки;

12) розташування світлофорів, дорожніх знаків та інших засобів технічного регулювання дорожнього руху;

13) розташування шлагбаума, засобів сигналізації, дорожніх знаків на підході до залізничного переїзду.

В обов'язковому порядку на схемі місця ДТП заповнюється таблиця дорожніх умов та зазначаються назви об'єктів, зображених на схемі.

На зворотному боці схеми місця ДТП зазначаються:

1) марка (модель) пошкодженого транспортного засобу;

2) номерний знак транспортного засобу;

3) власник (співвласник) транспортного засобу;

4) серія та номер полісу обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та назва страхової організації, яка його видала, а у разі його відсутності - посвідчення відповідної категорії осіб, для яких наявність полісу не є обов'язковою;

5) перелік видимих (зовнішніх) пошкоджень транспортного засобу, які сталися внаслідок ДТП;

6) вид пригоди;

7) кількість учасників ДТП;

8) порушення пункту Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306;

9) результати огляду на стан сп'яніння (у випадку його проведення);

10) тип транспортного засобу.

Зазначена інформація підтверджується підписами водіїв транспортних засобів.

5. При складанні схеми місця ДТП рекомендується:

1) застосовувати спеціальне креслярське приладдя (лінійки, лекала);

2) користуватися загальноприйнятими графічними зображеннями об'єктів та умовними позначками;

3) не порушувати масштабу зображення;

4) деталізувати ту чи іншу ділянку схеми пригоди;

5) використовувати винесення фрагментів за схемою.

6. У випадках, коли для прийняття об'єктивного рішення виникає необхідність для отримання додаткових даних, поліцейський, який оформлює матеріали ДТП, протягом доби передає оформлені матеріали ДТП для подальшого розгляду уповноваженій особі підрозділу патрульної поліції, на території обслуговування якого сталася пригода.

7. Уповноважена особа підрозділу патрульної поліції під час розгляду матеріалів ДТП повинен(на) в найкоротший строк, але не більше одного місяця з дати вчинення ДТП, встановити всі обставини її скоєння, вжити інших заходів щодо об'єктивного визначення особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, передбачене статтею 124 КУпАП, скласти відносно такої особи протокол про адміністративне правопорушення та в п'ятиденний строк надіслати його до відповідного суду.

8. Якщо при ДТП один з його учасників зник з місця пригоди, поліцейський оформляє схему місця ДТП, відбирає пояснення в потерпілого, свідків (у разі їх наявності), встановлює наявність засобів зовнішнього відео-, фотоспостереження та невідкладно повідомляє уповноважену особу підрозділу патрульної поліції, відповідальну за розшук осіб, що зникли з місця ДТП. Остання зобов'язана вжити всіх можливих заходів для встановлення винуватців ДТП та обставин її вчинення в найкоротший строк, але не більше двох місяців.

Розшук осіб, що зникли з місця ДТП, здійснюється шляхом використання інформаційно-аналітичних баз даних, відкритих джерел інформації, надсилання запитів про отримання необхідних фото- та/або відеофіксацій відповідної пригоди, виклику осіб для прибуття до підрозділу або відвідування їх за місцем проживання (перебування), роботи.

При встановленні транспортного засобу, який зник з місця пригоди, проводяться його огляд на предмет наявності характерних пошкоджень, інших обставин ДТП та фотофіксація.

У випадку встановлення факту проживання власника транспортного засобу на території, яку обслуговує інший підрозділ поліції, матеріали надсилаються за територіальністю.

IX. Особливості оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтею 130КУпАП

1. Водії, стосовно яких у поліцейських є достатні підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, підлягають відстороненню від керування цими транспортними засобами та огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

2. Обов'язковому огляду підлягають водії транспортних засобів - учасники ДТП, унаслідок якої є особи, які отримали тілесні ушкодження.

3. Направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду на стан сп'яніння і проведення такого огляду здійснюються відповідно до Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2008 року № 1103 (зі змінами).

4. Огляд на стан алкогольного сп'яніння проводиться поліцейським на місці зупинки транспортного засобу в присутності двох свідків відповідно до чинного законодавства.

Результати огляду зазначаються в акті огляду на стан алкогольного сп'яніння з використанням спеціальних технічних засобів.

Акт огляду на стан алкогольного сп'яніння з використанням спеціальних технічних засобів складається у двох примірниках, один з яких підписується вручається особі, щодо якої проводиться цей огляд. У разі виявлення стану алкогольного сп'яніння в результаті проведення огляду з використанням спеціальних технічних засобів складається протокол про адміністративне правопорушення, до якого долучаються акт огляду на стан сп'яніння та роздруківка із результатом огляду з використанням спеціального технічного засобу (у разі наявності).

5. У разі проведення огляду на стан сп'яніння в закладах охорони здоров'я висновок про його результати долучається до протоколу про адміністративне правопорушення (у разі підтвердження стану сп'яніння).

6. У разі відмови водія транспортного засобу від проведення огляду в закладі охорони здоров'я поліцейський в присутності двох свідків складає протокол про адміністративне правопорушення, у якому зазначає ознаки сп'яніння і дії водія щодо ухилення від огляду.

7. Не можуть бути залучені як свідки поліцейські або особи, щодо неупередженості яких є сумніви.

XI. Вилучення посвідчення водія і позбавлення права керувати транспортними засобами

1. Поліцейські тимчасово вилучають посвідчення водія за наявності підстав вважати, що водієм вчинено правопорушення, передбачене КУпАП, за яке може бути накладено адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортним засобом.

2. Про тимчасове вилучення посвідчення водія робиться запис у протоколі про адміністративне правопорушення (стаття 265-1 КУпАП).

3. До винесення судом постанови у справі про адміністративне правопорушення та набрання нею законної сили поліцейський видає водієві

тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом строком до трьох місяців з дати вилучення посвідчення.

4. У тимчасовому дозволі на право керування транспортним засобом з лицьового боку перекреслюються категорії транспортних засобів, права на керування якими водій не має, а також робляться такі записи:

- 1) дата тимчасового вилучення посвідчення водія;
- 2) посада, прізвище поліцейського, номер його нагрудного знака;
- 3) дата вчинення правопорушення;
- 4) серія та номер протоколу про адміністративне правопорушення;
- 5) стаття КУпАП, за якою складено протокол про адміністративне правопорушення, санкція якої передбачає накладення адміністративного стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортним засобом.

5. У разі вчинення адміністративного правопорушення, за яке передбачено накладення адміністративного стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортними засобами, особою, у якої посвідчення водія тимчасово вилучено за попереднє (попередні) адміністративне(і) правопорушення, тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, виданий у першому випадку, не поновлюється. У відповідних графах тимчасового дозволу на право керування транспортним засобом поліцейський робить відмітки за фактом виявленого правопорушення.

6. Втрачений тимчасовий дозвіл поновлюється уповноваженою особою будь-якого підрозділу патрульної поліції після документального підтвердження інформації про його попередню видачу.

7. Корінець до тимчасового дозволу на право керування транспортним засобом заповнюється поліцейським, який його видав, та надалі зберігається у відповідному підрозділі для здійснення належного контролю за правомірністю його видачі учасникам дорожнього руху.

8. Посвідчення водія вилучається до набрання законної сили постановою у справі про адміністративне правопорушення.

9. Вилучене посвідчення водія протягом трьох діб передається на зберігання до відповідного територіального органу МВС (до створення відповідних територіальних органів МВС вилучене посвідчення водія передається на зберігання територіальним органам Національної поліції України) в установленому МВС порядку.

10. Після закінчення тримісячного строку тимчасового вилучення посвідчення водія у випадках, якщо судом не прийнято рішення щодо позбавлення водія права керування транспортним засобом або якщо справа про адміністративне правопорушення не розглянута у встановлений законом строк, особа має право звернутися за отриманням вилученого документа до територіального органу Національної поліції України.

11. У разі вчинення особою, якій уже видано тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, повторного адміністративного

правопорушення, за яке передбачено позбавлення такого права, новий дозвіл їй видається лише після закінчення строку дії попереднього, але на строк не більше трьох місяців з дати вчинення такого правопорушення.

12. У разі надходження постанови суду про позбавлення водія права керування транспортними засобами, якщо посвідчення водія не вилучено, уповноважена особа відповідного підрозділу патрульної поліції у триденний строк надсилає особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, повідомлення про позбавлення права керування за місцем її проживання (перебування), у якому зазначає реквізити винесеної судом постанови, положення статті 321 КУпАП, а також інформацію про необхідність прибуття до підрозділу патрульної поліції у визначений строк для здачі посвідчення водія або тимчасового дозволу на право керування транспортними засобами. Якщо водій, посвідчення якого підлягає вилученню, не з'являється протягом місячного строку, серія та номер посвідчення водія заносяться уповноваженою особою підрозділу патрульної поліції до автоматизованої бази даних про посвідчення, які підлягають вилученню.

ХІІ. Тимчасове затримання транспортних засобів

1. Тимчасове затримання транспортного засобу поліцейським проводиться у випадках, передбачених статтею 265-2 КУпАП, зокрема у разі, коли неможливо усунути причину затримання на місці виявлення адміністративного правопорушення, і передбачає примусове припинення використання такого транспортного засобу шляхом його блокування за допомогою технічних пристроїв або доставлення на спеціальний майданчик чи стоянку, якщо транспортний засіб створює значні перешкоди дорожньому руху.

Тимчасове затримання транспортного засобу здійснюється також у разі виявлення транспортного засобу боржника, оголошеного в розшук відповідно до статті 40 Закону України "Про виконавче провадження".

Поліцейському забороняється брати участь у здійсненні блокування або евакуації транспортних засобів у випадках, не передбачених законодавством.

2. Доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку здійснюється за допомогою спеціальних автомобілів - евакуаторів.

Для доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку поліцейський викликає евакуатор через чергового відповідного територіального органу Національної поліції України.

3. Після прибуття евакуатора поліцейський у присутності двох свідків і представника підприємства, установи або організації, яким належить евакуатор, складає акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу із зазначенням:

1) дати, часу, місця порушення і підстави для тимчасового затримання та доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку;

2) посади, місця роботи, прізвища, імені та по батькові поліцейського, який приймає рішення про тимчасове затримання і доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку;

3) типу, марки, державного реєстраційного номера, переліку візуальних недоліків та пошкоджень транспортного засобу, що тимчасово затримується і доставляється на спеціальний майданчик чи стоянку;

4) найменування, місцезнаходження та номера телефону підприємства, установи або організації, які доставляють транспортний засіб на спеціальний майданчик чи стоянку, державного реєстраційного номера евакуатора;

5) адреси місця зберігання транспортного засобу;

6) посади, прізвища, імені та по батькові особи, яка виконує роботи з доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку.

Зазначений акт підписують присутні під час його складання особи:

особа, яка прийняла рішення про тимчасове затримання транспортного засобу;

особа, що виконує роботи з доставлення такого засобу на спеціальний майданчик чи стоянку;

два свідки;

водій і страховий комісар у разі їх присутності.

До акта огляду та тимчасового затримання транспортного засобу за можливості додаються фотографія транспортного засобу, що підлягає тимчасовому затриманню, і перелік речей, які перебувають у ньому.

Один примірник акта огляду транспортного засобу (за винятком фотографій) надається водію, власнику (співвласнику) транспортного засобу у разі їх присутності. Інший примірник акта огляду транспортного засобу зберігається у матеріалах справи про адміністративне правопорушення.

4. Про тимчасове затримання транспортного засобу робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення.

5. У разі коли водій, що вчинив правопорушення, присутній під час тимчасового затримання транспортного засобу і порушення неможливо усунути на місці в максимально короткий строк, поліцейський оформляє протокол про адміністративне правопорушення. У протоколі робиться відповідний запис про тимчасове затримання транспортного засобу із зазначенням інформації про складання акта огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, що долучається до протоколу, а у випадках, передбачених КУпАП, вносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складання протоколу.

Якщо правопорушення може бути усунуто водієм у максимально короткий строк, поліцейський не проводить тимчасове затримання транспортного засобу і оформляє протокол про адміністративне правопорушення, а у випадках, передбачених КУпАП, вносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складання протоколу.

6. У разі коли водій з'являється на місці правопорушення під час виконання робіт із завантаження транспортного засобу, поліцейський не проводить тимчасове затримання транспортного засобу, а оформляє протокол про адміністративне правопорушення, а у випадках, передбачених КУпАП, виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складення протоколу. При цьому правопорушення повинно бути усунуте у максимально короткий строк.

У такому разі фактично виконані підприємством, установою або організацією, які провадять діяльність, пов'язану із транспортуванням транспортних засобів, роботи не оплачуються.

Якщо акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу вже складено, він долучається до рапорту про факт появи водія на місці правопорушення під час виконання робіт із завантаження транспортного засобу.

7. Про місце зберігання тимчасово затриманого транспортного засобу поліцейський повідомляє водієві під час складання протоколу про адміністративне правопорушення або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення, а в разі його відсутності - до чергової частини територіального органу Національної поліції України. Про тимчасове затримання транспортного засобу боржника поліцейський повідомляє державному виконавцю протягом трьох діб.

8. Після тимчасового затримання транспортного засобу поліцейський зобов'язаний надати водію можливість повідомити про тимчасове затримання транспортного засобу та своє місцезнаходження іншу особу за власним вибором і вжити заходів щодо повернення транспортного засобу до місця постійної дислокації.

9. Транспортний засіб може бути тимчасово затриманий на строк, необхідний для вирішення справи про адміністративне правопорушення, але не більш як на три дні з дати такого затримання.

Строк затримання транспортного засобу обчислюється з моменту винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення, складення протоколу про адміністративне правопорушення або акта огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, а строк зберігання - з моменту доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку.

Після закінчення триденного строку тимчасового затримання транспортного засобу особа має право звернутися за його отриманням. Таке звернення особи є обов'язковим для виконання незалежно від стадії вирішення справи про адміністративне правопорушення.

Водій, власник (співвласник) тимчасово затриманого транспортного засобу, крім транспортного засобу боржника, що перебуває на спеціальному майданчику чи стоянці, має право доступу до нього в присутності особи, відповідальної за його зберігання.

10. Повернення тимчасово затриманого транспортного засобу, який зберігається на спеціальному майданчику чи стоянці, здійснюється за письмовим зверненням його водія, власника (співвласника) за умови оплати ним витрат, пов'язаних з транспортуванням та зберіганням, та пред'явлення відповідної постанови у справі про адміністративне правопорушення або протоколу про адміністративне правопорушення у разі їх складення.

Повернення тимчасово затриманого транспортного засобу боржника, який зберігається на спеціальному майданчику чи стоянці, здійснюється за вимогою державного виконавця.

11. За транспортування і зберігання транспортного засобу на спеціальному майданчику чи стоянці справляється плата у встановленому чинним законодавством розмірі.

12. У разі якщо доставити транспортний засіб на спеціальний майданчик чи стоянку неможливо, поліцейський проводить його затримання шляхом блокування з дотриманням умов безпеки дорожнього руху.

13. Розблокування транспортного засобу здійснюється поліцейським після складення протоколу про адміністративне правопорушення або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення.

14. У разі відсутності водія, транспортний засіб якого затримано, поліцейський залишає на місці, де був автомобіль, або під його склоочисниками повідомлення про тимчасове затримання транспортного засобу.

9. Особливості провадження у справах про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства

(Витяг із Наказу МВС України «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі» від 07.11.2015 № 1395)

X. Особливості провадження у справах про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства

1. Іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинним законодавством та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом (стаття 16 КУпАП).

2. Відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року члени дипломатичного корпусу, адміністративно-технічні працівники та обслуговувальний персонал посольств мають дипломатичний імунітет.

Члени дипломатичного корпусу мають дипломатичний імунітет постійно, а адміністративно-технічний та допоміжний персонал тільки під час виконання своїх службових обов'язків. Члени дипломатичного корпусу не зобов'язані надавати пояснення як свідки.

3. Транспортні засоби дипломатичного та консульського корпусу також мають імунітет від обшуку, арешту.

4. При порушенні правил дорожнього руху особою, яка має імунітет, після перевірки документів, що посвідчують її особу, і акредитаційної картки, що підтверджує статус (дипломатичний паспорт, дипломатична картка, консульська картка, службова картка), поліцейський складає рапорт, а документи повертаються власнику. Забороняється здійснювати стосовно зазначеної особи будь-які заходи затримання або інші примусові дії, за винятком випадків, коли надання свободи сприятиме продовженню правопорушення.

5. Якщо особа, яка має дипломатичний імунітет, керує транспортним засобом у стані сп'яніння, їй пропонується припинити керування. Огляд на стан сп'яніння в закладах охорони здоров'я проводиться у разі її згоди. У цьому випадку поліцейський повідомляє чергового відповідного підрозділу патрульної поліції. У таких випадках рекомендується запрошувати на місце виявлення правопорушення представника дипломатичного представництва, при якому вказана особа акредитована.

При відмові від проходження медичного огляду і спробах продовжити керування транспортним засобом особою, яка має дипломатичний імунітет, подальший рух цього автомобіля не допускається, у зв'язку з чим у присутності двох свідків складається рапорт із зазначенням вичерпних відомостей про цю особу. У рапорті обов'язково вказується, що зазначена особа керувала транспортним засобом у стані сп'яніння (указуються ознаки сп'яніння), відмовилася на прохання поліцейських вийти з автомобіля, пояснити свою поведінку і пройти медичний огляд. Після складення рапорту забороняється вживати будь-яких заходів щодо затримання цієї особи або інші примусові дії. Цій особі пропонується скористатися послугами таксі або попутного транспорту, надається можливість викликати по телефону інший автомобіль або водія. Про факт затримання автомобіля під керуванням особи, яка має дипломатичний імунітет, негайно інформуються черговий відповідного підрозділу патрульної поліції і Департамент патрульної поліції. До рапорту додаються пояснення свідків.

6. Рапорт та інші матеріали щодо порушення правил дорожнього руху особами, які мають дипломатичний імунітет, у п'ятиденний строк надсилаються до Департаменту патрульної поліції з подальшою передачею їх до Міністерства закордонних справ України, про що особа, яка має дипломатичний імунітет, попереджається на місці вчинення адміністративного правопорушення.

7. Оформлення матеріалів про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства, які не мають дипломатичного імунітету, здійснюється відповідно до чинного законодавства.

Під час оформлення матеріалів про вчинене іноземцем або особою без громадянства правопорушення йому рекомендується вирішити всі питання щодо провадження в адміністративній справі за місцем учинення цього порушення. Поліцейські використовують всі передбачені законодавством можливості щодо розгляду та виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення в найкоротші строки.

8. Справи про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства, які не мають дипломатичного імунітету, розглядаються за місцем вчинення адміністративного правопорушення.

9. Після закінчення тримісячного строку невитребувані посвідчення водія іноземців з копією постанови (рішення) суду надсилаються до Департаменту патрульної поліції для подальшого направлення до відповідного підрозділу Міністерства закордонних справ України і повернення власникам.

10. Питання-відповіді

1. Що робити, якщо водій вимагає надати йому докази порушення ним правил дорожнього руху?

Порядок провадження в справах про адміністративні правопорушення в органах (посадовими особами), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, визначається Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КупАП) та іншими законами України.

Стаття 35 Закону України «Про Національну поліцію» визначає підстави зупинення транспортного засобу, зокрема, поліцейський може зупиняти транспортні засоби у разі, якщо водій порушив Правила дорожнього руху. Також поліцейський зобов'язаний проінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави зупинки.

Стаття 251КупАП визначає, що доказами в справі про адміністративне правопорушення, є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, показаннями технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі, чи засобів фото- і кінозйомки,

відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі, які використовуються при нагляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими документами.

Окремо потрібно зауважити, що орган (посадова особа) оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю (стаття 252 КУпАП «Оцінка доказів»).

Таким чином, поліцейський зобов'язаний надати водію докази його правопорушення або роз'яснити порядок їх надання (наприклад, перегляд запису з особистих відеореєстраторів поліцейських).

2. Чи можна визнати пасивний опір водія (зачинився у автомобілі) злісною непокорою?

Якщо водій-порушник заблокувався у автомобілі і не реагує на вимогу поліцейського відчинити дверцята, то у цьому випадку його дії будуть кваліфікуватися як ще один склад адміністративного правопорушення: зокрема стаття 185 КУпАП, встановлює відповідальність за злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця.

Стаття 45 Закону України «Про Національну поліцію» визначає, що для затримання особи, яка вчинила правопорушення і чинить злісну непокору законній вимозі поліцейського, надається право застосування гумових та пластикових кийків.

Але в той же час законодавство не надає право поліції примусово відчиняти транспортний засіб, окрім випадку вчинення озброєного опору (ст. 45 «Про Національну поліцію»). Таким чином, умисне блокування дверей автомобіля потрібно кваліфікувати як окремий склад адміністративного правопорушення (злісна непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського).

3. Який порядок складання матеріалів відносно осіб, які належать до спеціальної категорії (суддів, депутатів, прокурорів, дипломатів, водіїв спеціальних автомобілів, які порушили правила дорожнього руху)?

Адміністративна відповідальність суддів, прокурорів, депутатів має загальний характер, тобто вони, як і інші особи, мають відповідати за вчинене адміністративне правопорушення. Тому адміністративне провадження щодо таких правопорушників здійснюється за стандартними правилами, проте застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення та адміністративні стягнення відбувається з урахуванням особливостей їх правового статусу.

Слід зазначити, що більшість статей особливої частини КУпАП та інших нормативно-правових актів, які передбачають адміністративну відповідальність фізичних осіб, зорієнтовані саме на загальний суб'єкт (тобто суб'єктом таких правопорушень може бути будь-яка фізична особа, що наділена такими ознаками як відповідний вік та дієздатність), а наявність інших ознак, зокрема, обіймання посади у державному апараті, не впливають ані на склад адміністративного правопорушення, ані на кваліфікацію такого правопорушення. Внаслідок цього у більшості випадків державні службовці за скоєння адміністративних правопорушень підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах.

Однак законодавець передбачає окремі категорії державних службовців, для яких передбачені певні винятки та імунітети.

Зокрема, ст. 15 КУпАП визнає недоцільним застосування загального режиму адміністративної відповідальності до певних суб'єктів через особливості їх спеціального правового статусу. Відповідно до зазначеної норми, певні категорії державних службовців за скоєння адміністративного правопорушення несуть не адміністративну, а дисциплінарну відповідальність.

Розглянемо це питання на прикладі адміністративної відповідальності суддів. Стосовно суддів, хоча вони й не належать безпосередньо до категорії державних службовців, але виконують функції держави, законодавством встановлена так звана «недоторканність», яка, відповідно до положення ст. 48 та 49 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», полягає в тому, що: суддя не може бути без згоди Верховної Ради України затриманий чи заарештований до винесення судом обвинувального вироку; суддя, затриманий за підозрою у вчиненні діяння, за яке встановлена кримінальна чи адміністративна відповідальність, повинен бути негайно звільнений після з'ясування його особи; суддя не може бути підданий приводу чи примусово доставлений до будь-якого органу чи установи, крім суду.

З огляду на це, однозначно можна сказати, що недоторканність судді суду загальної юрисдикції та суддів Конституційного Суду України при вчиненні ними адміністративного правопорушення проявляється тільки в тому, що стосовно таких осіб обмежено застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення – таких як адміністративне затримання, особистий огляд, огляд речей, вилучення речей та документів, огляд особистого чи службового транспорту та доставлення до будь-якого державного органу.

Отже, із зазначеного вище випливає, що КУпАП встановлює загальний режим адміністративної відповідальності для цих категорій, незважаючи на їх публічність. Іншими словами, вони підлягають адміністративній відповідальності за нормами КУпАП на загальних підставах, окрім застосування заходів забезпечення провадження у справах про

адміністративні правопорушення: адміністративне затримання, особистий огляд, огляд речей, вилучення речей та документів, огляд особистого чи службового транспорту та доставлення до будь-якого державного органу.

Окремим питанням потрібно розглянути адміністративну відповідальність водіїв спеціальних засобів (швидка допомога). Ці водії-порушники підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. Суддя навіть може позбавити їх права керування. Нова редакція статті 30 КУпАП встановлює, що позбавлення права керування засобами транспорту не може застосовуватись тільки до осіб, які користуються цими засобами в зв'язку з інвалідністю.

4. Який порядок перевірки документів у правопорушника?

Відповідно до п.п. 3 п. 1 розділу 6 наказу МВС України «Про затвердження Положення про патрульну службу МВС» від 02.07.2015 № 796 працівники патрульної служби МВС України мають право перевіряти у громадян при підозрі у вчиненні ними правопорушень документи, що посвідчують їх особу, а також інші документи у передбачених законом випадках і спосіб.

Відповідно до п. 229 наказу МВС України «Про затвердження Статуту патрульно-постової служби міліції України» від 28.07.1994 № 404 наряд патрульної служби має право перевіряти у громадян при підозрі у вчиненні правопорушень документи, що посвідчують їх особу, а також інші документи, необхідні для з'ясування питання щодо додержання правил, нагляду і контроль за виконанням яких покладено на міліцію (поліцію), провадити особистий огляд, огляд речей, вилучення речей і документів. При необхідності має право складати протоколи про адміністративні правопорушення. Вимогу про пред'явлення документа висловлювати впевнено, але ввічливо і тактично. При перевірці:

а) поводитися з документами акуратно (не м'яти і не згортати сторінки, оберегати від дощу і снігу, не забруднювати руками). Якщо в документі знаходяться гроші, які-небудь записки та інші папери або цінності, запропонувати власнику вилучити їх звідти;

б) звертати увагу на відповідність наявної в документі фотокартки і особи громадянина, на правильність заповнення усіх реквізитів документа, на цілісність захисної сітки документа, строк його дії, якщо це паспорт, і т.п. В ході перевірки поставити власнику документа контрольні питання, звіряючи відповіді з даними документа, що підтверджує його особу. Якщо відповіді не вірні або виявлені підробки, правопорушник доставляється в орган внутрішніх справ;

в) вжити застережних заходів при перевірці документів у особи, що підозрюється у вчиненні злочину. З цією метою, зокрема, рекомендується стояти напівоберта праворуч від того, кого перевіряють, на відстані одного кроку від нього і пильно стежити за діями останнього;

г) перевірку доцільно проводити на деякій відстані від сторонніх

громадян або якщо є можливість – в найближчому службовому приміщенні дільничного інспектора міліції (офіцера поліції) чи громадському пункті охорони порядку і т.п.

5. Що слід вважати непокорюю, а що злісною непокорюю працівнику патрульної служби?

Стаття 185 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського при виконанні ним службових обов'язків, а також вчинення таких саме дій щодо члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця у зв'язку з їх участю в охороні громадського порядку.

Практика притягнення осіб до адміністративної відповідальності за ст. 185 КУпАП виявила багато недоліків та деякі зловживання з боку поліцейських при складанні протоколів про адміністративні правопорушення, на які нажаль не завжди належним чином реагують суди.

Так, дане правопорушення обов'язково передбачає наявність законної вимоги поліцейського. Саме законної.

Вимоги поліцейського та розпорядження – це акт, юридично рівнозначний наказу, що виражений у категоричній формі, – мають бути законодавчо обґрунтовані.

Злісна непокора виражається у відмові від обов'язкового виконання наполегливих, неодноразово повторених розпоряджень або вимог поліцейського, або в непокорі, вираженому в зухвалій формі, що свідчить про прояв явної неповаги до органів і осіб, що охороняють громадський порядок. Відмова порушника проявляється в недвозначній формі словами, жестами, мовчанням і т.д.

Злісну непокору законному розпорядженню або вимозі слід відрізнити від опору, який виражається в активній протидії, що перешкоджає нормальній діяльності поліцейського, членів громадського формування з охорони громадського порядку або військовослужбовців (відштовхування, нанесення побоїв, спроба завдати удару, спроба вирватися при затриманні і т.д.). Такі дії тягнуть відповідальність за ст. 342 КК України («Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб»).

В протоколі про адміністративне правопорушення повинні бути відображено, які саме законні вимоги були висунуті поліцейським.

Нажаль, в багатьох випадках, в протоколі вказується, що особа «вчинила злісну непокору законній вимозі поліцейського», при цьому, в чому саме полягали ці вимоги, в протоколі не вказується, що є підставою для закриття провадження по справі, у зв'язку з відсутністю складу адміністративного

правопорушення. Траплялися випадки, коли внаслідок незаконних вимог поліцейського фактично за відсутності у діяннях осіб складу адміністративних правопорушень протоколи складалися необґрунтовано, чим порушувалися конституційні права та свободи осіб.

Пред'явлення законної вимоги повинно відбуватися під час охорони громадського порядку. Про перебування поліцейського при виконанні службових обов'язків мають свідчити установлені форма одягу, нагрудний знак, а також пред'явлене відповідне посвідчення. Пред'явлення ж такої вимоги не під час охорони громадського порядку виключає адміністративну відповідальність за ст. 185 КУпАП.

Звернення до судової практики надає можливість зробити наступний висновок, що диспозиція ст. 185 КУпАП містить два різні складу правопорушення. Перший склад, це «злісна непокора законному розпорядженню або вимозі поліцейського при виконанні ним службових обов'язків», тобто відповідальність має наставити за невиконання кожного розпорядження чи вимоги поліцейського, якщо вони законні та пред'являються при виконанні ними службових обов'язків. Оскільки звуження складу правопорушення до невиконання цих вимог і розпоряджень поліцейського тільки у разі, якщо вони приймають участь в охороні громадського порядку, ставить нанівець завдання, функції, права та обов'язки поліцейського, оскільки їхні інші законні вимоги і розпорядження не будуть забезпечені заходами адміністративного впливу, а їх інші вимоги можна буде не виконувати взагалі і за це не буде ніякої відповідальності.

Другий же склад правопорушення, це «вчинення таких же дій щодо члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця у зв'язку з їх участю в охороні громадського порядку». І саме до цих осіб відноситься «у зв'язку з їх участю в охороні громадського порядку», оскільки забезпечення виконання вимог цих осіб пов'язується тільки якщо вони виконують певну делеговану функцію – охорону громадського порядку.

6. Які дії працівників патрульної служби під час зупинки транспортного засобу за системою «Рубіж»?

Відповідно до п. 6 розділу 4 Наказу МВС України «Про затвердження Інструкції з оформлення працівниками патрульної служби МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» від 10.07.2015 № 842 у разі виявлення транспортного засобу боржника, оголошеного в розшук відповідно до статті 40 Закону України «Про виконавче провадження», патрульним поліцейським у присутності двох свідків і представника підприємства, установи або організації, який доставляє транспортний засіб на спеціальний майданчик чи стоянку, складається акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу.

Доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку

здійснюється за допомогою спеціальних автомобілів - евакуаторів, у тому числі тих, що належать підприємствам, установам та організаціям, які провадять діяльність, пов'язану з транспортуванням транспортних засобів, і з якими територіальним органом МВС укладені в установленому порядку договори.

Для доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку уповноважена особа територіального, у тому числі міжрегіонального органу патрульної служби, викликає евакуатор через чергового територіального, у тому числі міжрегіонального органу патрульної служби.

Після прибуття евакуатора уповноважена особа територіального, у тому числі міжрегіонального органу патрульної служби, робить у присутності двох свідків і представника підприємства, установи або організації, яким належить евакуатор, запис у протоколі про адміністративне правопорушення про тимчасове затримання транспортного засобу із зазначенням:

- дати, часу, місця порушення і підстави для тимчасового затримання та доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку;
- посади, місця роботи, прізвища, імені та по батькові особи, яка приймає рішення про тимчасове затримання і доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку;
- типу, марки, державного реєстраційного номера, переліку візуальних недоліків та пошкоджень транспортного засобу, що тимчасово затримується і доставляється на спеціальний майданчик чи стоянку;
- найменування, місцезнаходження та номера телефону підприємства, установи або організації, які доставляють транспортний засіб на спеціальний майданчик чи стоянку, державного реєстраційного номера евакуатора;
- адреси місця зберігання транспортного засобу;
- посади, прізвища, імені та по батькові особи, яка виконує роботи з доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку.

У разі виявлення транспортного засобу боржника, оголошеного в розшук відповідно до статті 40 Закону України «Про виконавче провадження», у присутності двох свідків і представника підприємства, установи або організації, який доставляє транспортний засіб на спеціальний майданчик чи стоянку, складається акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу із зазначенням:

- дати, часу, місця виявлення транспортного засобу і підстави для тимчасового затримання та доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку;
- посади, місця роботи, прізвища, імені та по батькові особи, яка приймає рішення про тимчасове затримання і доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку;
- типу, марки, державного реєстраційного номера, переліку недоліків і пошкоджень транспортного засобу, що тимчасово затримується і

доставляється на спеціальний майданчик чи стоянку, які можливо встановити під час візуального огляду такого засобу;

- найменування, місцезнаходження та номера телефону підприємства, установи або організації, які доставляють транспортний засіб на спеціальний майданчик чи стоянку, державного реєстраційного номера евакуатора;

- адреси місця зберігання транспортного засобу;

- посади, прізвища, імені та по батькові особи, яка виконує роботи з доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку.

Значений акт підписують присутні під час його складання особи.

До протоколу і акта огляду та тимчасового затримання транспортного засобу за можливості додаються фотографія транспортного засобу, що підлягає тимчасовому затриманню, і перелік речей, які перебувають в ньому.

Протокол підписують особа, яка прийняла рішення про тимчасове затримання транспортного засобу, особа, що виконує роботи з доставлення такого засобу на спеціальний майданчик чи стоянку, два свідки, а також водій і страховий комісар в разі їх присутності.

У разі, коли доставити транспортний засіб на спеціальний майданчик чи стоянку неможливо, уповноважена особа територіального, у тому числі міжрегіонального органу патрульної служби, проводить його затримання шляхом блокування з дотриманням, умов безпеки дорожнього руху.

У разі відсутності водія, транспортний засіб якого заблоковано, уповноважена особа територіального, у тому числі міжрегіонального органу патрульної служби, залишає під його склоочисниками повідомлення про необхідність прибуття такого водія до територіального, у тому числі міжрегіонального органу патрульної служби, для оформлення протоколу про адміністративне правопорушення.

Розблокування транспортного засобу здійснюється уповноваженими особами територіального, у тому числі міжрегіонального органу патрульної служби, після складання протоколу про адміністративне правопорушення.

Про місце зберігання тимчасово затриманого транспортного засобу уповноважена особа територіального, у тому числі міжрегіонального органу патрульної служби, повідомляє водієві під час складання протоколу про адміністративне правопорушення, а за його відсутності - черговій частині територіального органу внутрішніх справ. Про тимчасове затримання транспортного засобу боржника уповноважена особа територіального, у тому числі міжрегіонального органу патрульної служби, повідомляє державному виконавцю протягом трьох діб.

Повернення тимчасово затриманого транспортного засобу боржника, який зберігається на спеціальному майданчику чи стоянці, здійснюється за вимогою державного виконавця.

При застосуванні блокування транспортного засобу уповноваженою особою патрульної служби МВС, яка прийняла таке рішення, на лобовому

склі автомобіля на видному місці залишається повідомлення про тимчасове затримання транспортного засобу.

7. Які особливості складання протоколу про адміністративне правопорушення та про адміністративне затримання?

Підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої є свідчення зміни правосвідомості Українського народу та закріплення демократичних та європейських цінностей, де одним із основних є принцип верховенства права в дотриманні прав і свобод людини і громадянина.

Реформи, які відбуваються на теренах нашої держави, в тому числі і правоохоронній системі, свідчать, що поліція, яка сформована за принципом «служити і допомагати» є представником демократичної, правової, європейської держави, що відповідно вимагає від громадян поведінки, яка б свідчила про взаємний зв'язок та бажання допомогти працівникам поліції в справі дотримання порядку та безпеки.

Ідеологія правової, демократичної та європейської держави передбачає панування права, що відповідно вимагає від усіх учасників правовідносин дотримання встановлених в суспільстві правових норм. Отже, правосвідомий громадянин зобов'язаний виконувати правові норми за допомогою, яких урегульовані суспільні відносини. Тому виконання законної вимоги працівника поліції є обов'язковим для всіх громадян. Небажання людини і громадянина виконувати законну вимогу працівника поліції, всіяке протистояння з метою затягнути час, створити певні перешкоди для виконання працівником поліції своїх завдань повинно розглядатись як недотримання встановлених правил, за що особа повинна притягатись до відповідальності.

Правосвідомий громадянин при виконанні законної вимоги працівника поліції зобов'язаний її виконати, якщо він вважає, що його права були порушенні, він має право оскаржити їх, як в судовому так і адміністративному порядку, але після їх виконання.

Отже, при вчиненні адміністративного правопорушення особами, які досягли віку, з якого настає адміністративна відповідальність, уповноважені на те посадові особи органів поліції складають протокол про адміністративне правопорушення.

З метою складання протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складання протоколу є обов'язковим, порушника може бути доставлено до органу Національної поліції України (адміністративного будинку органу поліції, приміщення громадського пункту охорони порядку, дільничного пункту поліції).

Відомості стосовно осіб, які вчинили адміністративні правопорушення та яких доставлено до адміністративного будинку органу поліції, фіксуються

в Журналі обліку доставлених, відвідувачів та запрошених за формою, наведеною в додатку 14 до Інструкції з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направленої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, затвердженої наказом МВС України від 28 квітня 2009 року № 181.

Відомості стосовно осіб, які вчинили адміністративні правопорушення та яких доставлено до громадських пунктів з охорони громадського порядку, дільничних пунктів поліції (далі - доставлені особи), фіксуються в журналі обліку доставлених осіб, які вчинили адміністративні правопорушення.

Перебування доставленої особи в громадському пункті з охорони громадського порядку не може тривати більш як одну годину згідно з частиною дев'ятою статті 259 КУпАП.

Протокол про адміністративне правопорушення складається на спеціальному бланку, що виготовлений друкарським способом згідно з технічним описом, на якому проставлено відповідні серія і номер. Усі реквізити протоколу заповнюються чорнилами чорного або синього кольору, крім гелевих, розбірливим почерком, державною мовою. Не допускається закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу, а також унесення додаткових записів після того, як протокол підписано особою, стосовно якої його складено.

Протокол складається у двох примірниках, один з яких під підпис вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

При складанні протоколу зазначаються:

- дата і місце його складення (число, місяць, рік, населений пункт, географічна точка);
- посада, спеціальне звання, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол;
- відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (зазначаються повністю (без скорочення) її прізвище, ім'я та по батькові; число, місяць і рік народження; місце народження; місце проживання; місце реєстрації, номер телефону; найменування підприємства, установи, організації, де працює (її посада) або навчається особа; документ, що посвідчує особу (серія, номер паспорта, дата видачі й назва органу Національної поліції України, що його видав, або серія, номер іншого документа, що посвідчує особу, яка вчинила правопорушення (службове чи пенсійне посвідчення, студентський квиток), дата видачі й найменування підприємства, установи, організації, що його видали); відомості щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності впродовж року (за наявності));
- місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення (суть адміністративного правопорушення повинна точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у статті КУпАП, за якою складено протокол);

- частина відповідної статті та стаття КУпАП, згідно з якою передбачена адміністративна відповідальність за таке правопорушення;
- прізвища, місця проживання свідків і потерпілих, якщо вони є;
- пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Якщо в результаті вчинення адміністративного правопорушення заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі (прізвище, ім'я та по батькові потерпілого, місце його проживання або найменування підприємства, установи, організації, їх місцезнаходження і розмір заподіяної внаслідок адміністративного правопорушення матеріальної шкоди).

При складанні протоколу особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України, статтею 268 КУпАП, повідомляється, що справу про адміністративне правопорушення буде розглянуто у строки, визначені статтею 277 КУпАП, про що робиться відмітка та ставиться підпис особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Протокол підписується уповноваженою посадовою особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, у ньому робиться запис про це.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу та пояснення по суті адміністративного правопорушення, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви відмови від його підписання.

У разі коли особа, стосовно якої складається протокол, не володіє українською мовою, протокол складається за участю перекладача.

Особі, стосовно якої складається протокол, пропонується надати по суті вчиненого адміністративного правопорушення письмове пояснення, яке підписується зазначеною особою. Пояснення може додаватися до протоколу окремо, про що робиться запис у протоколі.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, згідно зі статтею 63 Конституції України не несе відповідальності за відмову давати пояснення щодо себе, членів своєї сім'ї чи близьких родичів.

До протоколу долучаються інші матеріали про адміністративне правопорушення (пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновок експерта, речові докази, протокол про вилучення речей і документів, рапорти посадових осіб, а також інші документи).

Якщо правопорушення вчинено кількома особами, то протокол про адміністративне правопорушення складається стосовно кожної особи окремо.

Протокол та матеріали про адміністративне правопорушення протягом доби надаються посадовій особі, уповноваженій розглядати справу про адміністративне правопорушення.

У разі вчинення адміністративного правопорушення неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років протокол складається стосовно одного з батьків неповнолітнього або особи, яка їх замінює, відповідно до частини третьої статті 184 КУпАП.

У разі вчинення неповнолітньою особою віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених статтями 44, 51, 121-127, частинами першою, другою і третьою статті 130, статтею 139, частиною другою статті 156, статтями 173, 174, 185, 190-195 КУпАП, протокол складається стосовно цієї особи.

Протокол не складається у випадках, передбачених статтею 258 КУпАП. З метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості складання його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення допускаються адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів.

Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративні правопорушення, визначені п. 1 ч. 2 ст. 262 КУпАП, проводиться уповноваженими посадовими особами органів Національної поліції України.

Протокол про адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, складається відповідно до ст. 261 КУпАП.

Протокол про адміністративне затримання складається на спеціальному бланку, виготовленому друкарським способом згідно з технічним описом, на якому проставлено відповідні серія і номер.

Усі реквізити протоколу про адміністративне затримання заповнюються розбірливим почерком.

Не допускається закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу про адміністративне затримання, а також унесення додаткових записів після того, як протокол про адміністративне затримання підписано особою, щодо якої його складено.

У протоколі про адміністративне затримання зазначаються:

- дата і місце його складення (число, місяць, рік, назва населеного пункту);
- посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка склала протокол (спеціальне звання, прізвище, ім'я та по батькові);
- відомості про особу затриманого (прізвище, ім'я та по батькові (без скорочення), число, місяць, рік народження, фактичне місце проживання);

- час і мотиви затримання (зазначаються найменування органу Національної поліції України, куди доставлено особу, яка скоїла адміністративне правопорушення; його місцезнаходження; число, місяць, рік, а також час доставляння; частина статті та стаття КУпАП, якими передбачена адміністративна відповідальність особи за вчинене адміністративне правопорушення, а також мотиви затримання (припинення адміністративного правопорушення; інші заходи впливу; складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим; забезпечення своєчасного і правильного розгляду справи)).

Під час складання протоколу про адміністративне затримання посадова особа, що здійснює адміністративне затримання, роз'яснює особі, яка вчинила адміністративне правопорушення, її права, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України та статтею 268 КУпАП.

Відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу», Закону України «Про Національну поліцію» та пунктів 2, 10 Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року № 1363, під час складання протоколу про адміністративне затримання особі, яка вчинила адміністративне правопорушення, роз'яснюється її право на отримання безоплатної вторинної правової допомоги.

Протокол про адміністративне затримання підписується посадовою особою, яка його склала, і затриманим. У разі відмови затриманого від підписання протоколу в ньому робиться запис про це.

Відповідно до частини другої статті 261 КУпАП про місце перебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, негайно повідомляються її родичі, а на її прохання також власник відповідного підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган.

Про це в протоколі про адміністративне затримання робиться відповідний запис, зазначаються число, місяць, рік та час, кого повідомлено і в який спосіб.

За неможливості поінформувати родичів та в разі відмови затриманої особи надати інформацію для їх повідомлення про це робиться відповідний запис затриманої особи та посадової особи, яка склала протокол про адміністративне затримання, із зазначенням поважних причин.

Про затримання неповнолітнього обов'язково повідомляють його батьків або осіб, які їх замінюють. У протоколі про адміністративне затримання зазначається час, дата повідомлення, кого повідомлено і в який спосіб.

Відповідно до частини першої статті 263 КУпАП адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більше ніж три години.

Відповідно до частини третьої статті 263 КУпАП осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, може бути затримано на строк до трьох годин для складання протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи, проведення медичного огляду, з'ясування обставин придбання вилучених наркотичних засобів і психотропних речовин та їх дослідження - до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання.

Перед поміщенням до кімнати для затриманих та доставлених до чергової частини органу Національної поліції України у службовому приміщенні, куди доставлено особу, яка вчинила адміністративне правопорушення, відповідно до статті 264 КУпАП уповноваженою на те посадовою особою однієї статі з оглядуваним і в присутності двох понятих тієї самої статі проводиться особистий огляд і огляд речей.

Огляд речей, ручної кладі та інших предметів здійснюється у присутності особи, у власності (володінні) якої вони є.

Огляд речей може проводитися уповноваженими на те посадовими особами органів Національної поліції України при вчиненні затриманим адміністративного правопорушення.

Про проведення особистого огляду й огляду речей складається протокол або про це робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення чи в протоколі про адміністративне затримання, де зазначаються:

- прізвища, імена та по-батькові, місця проживання двох понятих;
- перелік речей, що оглядаються, та предметів одягу, що знаходяться на особі на час її затримання;
- відомості щодо наявності або відсутності у затриманої особи тілесних ушкоджень. Якщо виявлено тілесні ушкодження (синці, подряпини, різані рани тощо), потрібно зазначити, на яких саме частинах тіла вони є.

У випадку, коли затриманий потребує медичної допомоги, у протоколі зазначаються час її надання, номер бригади швидкої медичної допомоги, прізвище та ініціали лікаря, до якого закладу охорони здоров'я направлено затриманого.

При надходженні від затриманої особи під час проведення особистого огляду, огляду речей скарг чи зауважень у протоколі про адміністративне затримання робиться відповідний запис із зазначенням їх суті.

Проведення особистого огляду й огляду речей із зазначенням у протоколі про адміністративне затримання засвідчується підписами уповноваженої особи, яка робила огляд, затриманої особи і понятих.

Коли затриману особу звільнено з місця її перебування, в протоколі про адміністративне затримання зазначаються:

- дата, час і підстави звільнення затриманої особи;
- речі, предмети або документи, які повернуто їй при звільненні;

- за наявності зауважень та скарг на дії працівників органу Національної поліції України робиться відповідний запис із зазначенням їх суті.

Згідно зі статтею 265 КУпАП речі і документи, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, виявлені під час затримання, особистого огляду або огляду речей, вилучаються посадовими особами органів Національної поліції України. У протоколі про адміністративне правопорушення або в протоколі про адміністративне затримання робиться відповідний запис, які саме речі, предмети, документи вилучено в затриманого, зазначаються їх індивідуальні ознаки, номери, місце та обставини їх виявлення.

Вилучені речі та документи зберігаються відповідно до Порядку зберігання вилучених під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення речей і документів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2012 року № 17.

11. Склади адміністративних правопорушень, за якими інспектор патрульної поліції має право скласти протоколи про адміністративні правопорушення

Строки розгляду справ:

- розгляд протягом 15 діб; - розгляд протягом 1 доби; - розгляд протягом 3 діб;

- розгляд протягом 5 діб.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ І ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Стаття КУпАП	Назва статті	частина	Органи уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення								Застосування заримання	Стягнення
			Суд	Національна поліція	Працівники патрульної поліції	Органи автомобільного транспорту та електротранспорту (ст.229)	Адміністративні комісії	Виконавчі комітети	Держпожिवінспекція			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
44	Незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів та психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах	ч. 1 ч. 2	+							+	25-50 н.м.д.г., гром. роб (20-60 ч.), арешт до 15 діб.	
44-1	Ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження	ч. 1	+								звільняється ч.1. - 10-25 н.м.д.г. ч.2. - 25-50 н.м.д.г.	

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ВЛАСНІСТЬ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
51	Дрібне викрадення чужого майна		+								ч.1. - 10-30 н.м.д.г., випр. роб. - до 1 міс., арешт - 5-10 діб. Ч.2. - 30-50 н.м.д.г., випр. роб. - 1-2 міс., арешт - 10-15 діб.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ. ПОРУШЕННЯ ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНИХ ПРАВИЛ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
106-1	Невжиття заходів щодо забезпечення охорони посівів снотворного маку чи конопель, місць їх зберігання та переробки	ч. 1	+								30-70 н.м.д.г.
		ч. 2		+							10-30 н.м.д.г., на пос. Осіб - 30-70 - н.м.д.г.
106-2	Незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку чи конопель	ч. 1	+								18-100 н.м.д.г. з конфіск.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ НА ТРАНСПОРТІ, В ГАЛУЗІ ШЛЯХОВОГО ГОСПОДАРСТВА І ЗВ'ЯЗКУ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		ч. 1		+	+						20 н.м.д.г.
		ч. 2									40 н.м.д.г.
		ч. 3									30 н.м.д.г.
121	Порушення водієм правил керування ТЗ, правил користування ременями безпеки або мотошоломами	ч. 4	+								Позбавлення права керування від 3-6 міс., арешт 5-10 діб.
		ч. 5		+	+						3 н.м.д.г.
		ч. 6									10 н.м.д.г.
		ч. 7	+								15 н.м.г., пром. роб., - 30-40 год. з оплатним вилученням ТЗ чи без тягово.
121-1	Експлуатація водіями транспортних засобів, ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах			+	+					+	15 н.м.д.г.
121-2	Порушення правил перевезення пасажирів при наданні послуг з перевезення пасажирів			+	+						ч. 1. 10 н.м.д.г. ч. 2. - 15 н.м.д.г. ч. 3. - 10 н.м.д.г.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

122	Перевіщення встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху	ч. 1																15 н.м.д.г. або 50 штрафних балів
		ч. 2	+	+														25 н.м.д.г. або 50 штрафних балів
		ч. 3	+	+														30 н.м.д.г.
		ч. 4		+														40 н.м.д.г. позбавлення права керування ТЗ 6-12 міс.
122-2	Невиконання водіями вимог про зупинку		+														9 н.м.д.г., позбавлення права керування ТЗ 3-6 міс.	
122-4	Залишення місця дорожньо-транспортної пригоди		+														15 н.м.д.г., гром. роб. 30-40 год, арешт 10-15 дб.	
122-5	Порушення вимог законодавства щодо встановлення і використання спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв		+															500 н.м.д.г з конфіскацією.

123	Порушення особами які керують ТЗ правил руху через зал переїзди	ч. 1	+	+	+	+	+	+	+	20 н.м.д.г.	50 н.м.д.г., оплатне вилучення ТЗ, позбавлення права керування 6-12 міс., арешт 7-10 дб.	Оплата вилучення ТЗ, позбавлення права керування 1-3 р., арешт 10 - 15 дб.								
124	Порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна	ч. 3	+	+	+	+	+	+	+	20 н.м.д.г., позбавлення права керування 6-12 міс.										
124-1	Ненадання транспортних засобів поліцейським та медичним працівникам, а також ненадання військових транспортних засобів посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України	ч. 2	+	+	+	+	+	+	+	4 н.м.д.г.										

128	Випуск на лінію транспортних засобів, технічний стан яких не відповідає встановленим вимогам або без необхідних документів, переданих законодавством																		На відповідає осіб: ч.1, 40 н.м.д.г. ч.2, 50 н.м.д.г.
128-1	Порушення або невиконання правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху																		ч.1. - на пос осіб - 100н.м.д.г. ч.2. - на пос осіб - 150н.м.д.г.

130	Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції	+	ч. 1	200 н.м.д.г. позбавлення права керування від 1-2 роки, арешт від 7-10 діб Тимчасове дб Затримання
			ч. 2	позбавлення права керування від 2-3 роки, арешт від 10-15 діб
			ч. 3	позбавлення права керування 3-10 роки, з оплатим вилученням, арешт від 10-15 діб
			ч. 4	позбавлення права керування від 2-3 роки, арешт від 10-15 діб
			ч. 5	150 н.м.д.г. позбавлення права керування 1-3 р., громад. роб. 40-60 год., арешт 10-15 діб.
			ч. 6	150 н.м.д.г., арешт 10-15 діб.

140	Порушення правил, норм і стандартів при утриманні автодоріг та вулиць, нежиття заходів щодо своєчасної заборони або обм руху чи позначення на автодорігах провадження робіт	ч. 1														на пос. осіб - 60 н.м.д.г.
		ч. 2	+	+	+											20 н.м.д.г., на пос. осіб - 30 н.м.д.г.
		ч. 3	+	+	+											30 н.м.д.г., на пос. осіб - 40 н.м.д.г.
		ч. 4		+												40 н.м.д.г., на пос. осіб - 50 н.м.д.г. або адмін арешт від 5-10 діб

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ЖИТЛОВИХ ПРАВ ГРОМАДЯН, ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА БЛАГОУСТРОЮ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12					
151	Самоправне зайняття жилого приміщення						+	+								5-10н.м.д.г.
152	Порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів, правил благоустрою територій населених пунктів						+	+								20-80 н.м.д.г., на пос. осіб - 50-100 н.м.д.г.

154	Порушення правил тримання собак і котів	ч. 1														попередж або 1-3н.м.д.г. на пос. осіб - попередж. 3-5н.м.д.г. або
		ч.2														3-5н.м.д.г. з конф. тварин, на пос. осіб – 4-7н.м.д.г.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ТОРГІВЛІ, ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ, СФЕРІ ПОСЛУГ, В ГАЛУЗІ ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

1																		
155	Порушення правил торгівлі і надання послуг працівниками торгівлі, громадського харчування та сфери послуг, громадянами, які займаються підприємницькою діяльністю																	ч.1. – 1-10н.м.д.г. ч.2. – 1-14н.м.д.г. ч.3. – 5-27н.м.д.г.
155-2	Обман покупця чи замовника																	ч.1. – 2-15 н.м.д.г. ч.2. – 20-50н.м.д.г.
159	Порушення правил торгівлі на ринках																	1-3н.м.д.г. на пос осіб – 3-7н.м.д.г.
160	Торгівля з рук у невідновлених місцях																	ч.1. – 1-3н.м.д.г. з конфіскарем торг. або без такої. ч.2. -6-15н.м.д.г. з конфіска. предметів торгівлі.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК І ГРОМАДСЬКУ БЕЗПЕКУ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
173	Дрібне хуліганство		+							+	3-7м.д.г. 40 год.рм. роб., 1-2 міс. виправн. роб., арешт до 15 діб
173-1	Поширювання неправдивих чуток		+							+	10-15м.д.г. до 1 міс. виправн.роб
173-2	Вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису або непроходження корекційної програми	ч. 1	+							+	грома. роб - 30-40 год. виправн.роб. - до 1 міс., арешт до 7 діб
		ч. 2									грома. роб - 40-60 год., виправні роб. - 1-2 міс., арешт до 15 діб.
174	Стрільба з вогнепальної, холодної, металічної чи пневматичної зброї в населених пунктах та в невідведених для цього місцях або з порушенням установленого порядку		+								10-15м.д.г. з конф. зброї або без такої
175-1	Куріння тютюнових виробів у невідведених місцях	ч. 1		+							3-10м.д.г.
		ч. 2									10-20м.д.г.
176	Виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його вироблення			+						+	3-10м.д.г.
177	Придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення			+						+	1-5 м.д.г.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

117-2	Виготовлення, придбання, зберігання або реалізація фальсифікованих алкогольних напоїв або тютюнових виробів	+	ч. 1, 2	ч. 3							ч.1 – 10-50н.м.д.г. з конфіск. ч.2 – 20-100н.м.д.г. з конфіск.
178	Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді		ч. 1, 2								ч.1 - попередж або 1-5 н.м.д.г. ч.2 - 3-7 н.м.д.г. ч.3. - 6-8 н.м.д.г. або гром. роб. 20-30 год. або випр. роб. - 1-3 міс. або арешт до 15 дб
179	Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв на виробництві										ч.1. - 3-5 н.м.д.г. ч.2. - 4-6 н.м.д.г.
180	Доведення неповнолітнього до стану сп'яніння										6-8 н.м.д.г.
180-1	Порушення порядку перебування дітей у закладах у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладів громадського харчування										ч.1. - на пос. осіб - 20-50 н.м.д.г. ч.2. - на пос. осіб - 50-100 н.м.д.г.
181	Азартні ігри, ворожіння в громадських місцях										попередж або 3-7 з конфіск або без 7-25 з конфіск або без попередж або 3-5 н.м.д.г.

181-1	Зайняття проституцією																			ч.1. - попередж або 5-10 н.м.д.г. ч.2. - 8-15 н.м.д.г.
182	Порушення вимог законодавства та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму в нас пунктах та громадських місцях	ч.1																		попередж або 5-15 н.м.д.г. на пос осіб - 15-30 н.м.д.г.
183	Завідомо неправдивий виклик спец служб	ч.2	+																	15-30 н.м.д.г з конфіск або без на пос осіб - 50-150 н.м.д.г з конфіск.
184	Невиконання батьками або особами що їх замінюють обов'язків щодо виховання дітей																			3-7 н.м.д.г.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ВСТАНОВЛЕНИЙ ПОРЯДОК УПРАВЛІННЯ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12									
185	Злісна непокора законному розпорядженню або вимозі поліцейського		+																	8-15, гром роб - 40-60 год. випр роб - 1-2 міс, арешт до 15 днів
185-1	Порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій		+																	ч.1. - попередж або 10-25, ч.2. - 20-100 або випрроб - 1-2 міс, арешт до 15 днів

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

185-7	Публічні заклики до невиконання вимог поліцейського	+																10-20 н.м.д.г. або випр. роб. 1-2 міс.
186-1	Незаконні дії щодо державних нагород																	попередж або 1-2 н.м.д.г.
187	Порушення правил адміністративного нагляду	+																ч.1. - 3-10 н.м.д.г. ч.2. - 10-15 н.м.д.г. або випр. роб 1-2 міс, арешт до 15 дб.
191	Порушення громадянами правил зберігання, носіння, перевезення нагородної зброї і бойових припасів	+																ч.1. - 7-10 н.м.д.г. з оплатним вил або без. Ч.2. - 10-15 н.м.д.г. з конфіск
192	Порушення громадянами строків реєстрації, нагородної зброї і правила взяття їх на облік									+								попередж або 5-7 н.м.д.г.
195	Порушення працівниками підприємств правил зберігання та перевезення зброї і бойових припасів									+								ч.1. - 10-15 н.м.д.г. ч.2. - 15-20 н.м.д.г.
195-2	Порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газ пістолетів та револьверів та патронів до них	+																ч.1. - 1-3 н.м.д.г. з конфіск або без, на пос осіб - 2-5 н.м.д.г. з конфіск або без. ч.2. - 2-5 н.м.д.г. з конфіск, на пос осіб - 5-10 н.м.д.г. з конфіск

195-3	Порушення правил застосування спец засобів самооборони	+													ч.1. - 4-7 н.м.д.з. конфіск. ч.2. - 5-10 н.м.д.з. конфіск.
195-4	Порушення порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокових пристроїв і спецзасобів, що застосовуються правоохоронними органами	+													ч.1. - 4-7 н.м.д.з. конфіск. Ч.2. - 5-10 н.м.д.з. конфіск.
195-6	Порушення порядку виробництва, зберігання, перевезення, торгівлі та використання піротехнічних засобів	+													ч.1. - 35-60 н.м.д.з. конфіск. Ч.2. - 60-100 н.м.д.з. конфіск.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ЗДІЙСНЕННЯ НАРОДНОГО ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ
ТА ВСТАНОВЛЕНИЙ ПОРЯДОК ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
212-7	Порушення порядку ведення державного реєстру виборців, порядку подання відомостей про виборців до органів державного реєстру виборців, виборчих комісій, порядку складання та подання списків виборців, списків громадян України, які мають право брати участь у референдумі та використання таких списків		+									ч.1. - 20-30 н.м.д.з. ч.2. - 25-50 н.м.д.з. ч.3. - 10-20 н.м.д.з. на членів виборчої комісії

212-8	Порушення правил громадянина на ознайомлення з відомостями держреєстру виборців, зі списком виборців, списком громадян, які мають право брати участь у референдумі	+																10-30 н.м.д.г.
212-10	Порушення обмежень, щодо ведення передвиборної агітації, агітація в день проведення референдуму	+																30-50 н.м.д.г. на пос осіб - 50-80 н.м.д.г.
212-12	Порушення права на користування приміщеннями під час виборчої кампанії	+																80-100 н.м.д.г.
212-13	Виготовлення або розповсюдження друкованих матеріалів передвиборної агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск	+																ч.1. - 10-30 н.м.д.г. на пос осіб - 50-70 н.м.д.г. ч.2. - 3-5 н.м.д.г. на пос осіб - 20-30 н.м.д.г.
212-14	Порушення порядку розміщення агітаційних матеріалів чи політичної реклами або розміщення їх у заборонених законом місцях	+																ч.1. - 5-10 н.м.д.г. ч.2. - на пос осіб - 100-200 н.м.д.г.
212-20	Порушення порядку опублікування документів, пов'язаних з підготовкою і проведенням виборів, референдуму	+																на пос осіб - 10-20 н.м.д.г.

12. Номерні знаки транспортних засобів

(Витяг з Національного стандарту України ДСТУ 4278:2004 «Знаки номерні транспортних засобів» від 02.20.2004)

Літеросполуки, що означають адміністративно-територіальну або загальнодержавну належність

Літеросполука	Належність
АК	АР Крим
АВ	Вінницька область
АС	Волинська область
АЕ	Дніпропетровська область
АН	Донецька область
АМ	Житомирська область
АО	Закарпатська область
АР	Запорізька область
АТ	Івано-Франківська область
АІ	Київська область
АА	м. Київ
ВА	Кіровоградська область
ВВ	Луганська область
ВС	Львівська область
ВЕ	Миколаївська область
ВН	Одеська область
ВІ	Полтавська область
ВК	Рівненська область
ВМ	Сумська область
ВО	Тернопільська область
АХ	Харківська область
ВТ	Херсонська область
ВХ	Хмельницька область
СА	Черкаська область
СВ	Чернігівська область
СЕ	Чернівецька область
СН	м. Севастополь
І	Загальнодержавна

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

РЕГІОН УКРАЇНИ	НОВИЙ КОД	СТАРИЙ КОД РЕГІОНУ І СЕРІЯ НОМЕРИ	
Загальнодержавні	П	-	-
АР Крим	АК	01	КР, КО, КТ (КР, ЦС)
Вінницька область	АВ	02	ВІ, ВТ, ВХ (ВІ)
Волинська область	АС	03	ВО, ВК, ВМ (ВН)
Дніпропетровська область	АЕ	04	АА, АВ, АЕ, АК, АН (ДН, ДП)
Донецька область	АН	05	ЕА, ЕВ, ЄК, ЄП, ЄВ, ЄС (ДО, ДЦ, СЛ)
Житомирська область	АМ	06	ВА, ВВ (ЖИ)
Закарпатська область	АТ	07	РЕ, РТ, (ЗА)
Запорізька область	АР	08	НА, НЕ, АЛЕ, НР, НС (ЗП, ЗР)
Івано-Франківська область	АТ	09	ІВ, ІС (ІВ, СЯ)
Київ	АА	11	КА, КІ, КВ, КЕ, КН (КІ, ХТ)
Київська область	АІ	10	КК, КХ, КМ (КХ)
Кіровоградська область	ВА	12	ОМ, ВІН, ОС (КД)
Луганська область	ВВ	13	АМ, АО, АР, АТ, АХ (ВГ, ЛУ)
Львівська область	НД	14	ТА, ТВ, ТН, ТС (ЛВ)
Миколаївська область	ВЕ	15	НІ, НК, НТ (НІ)
Одеська область	ВН	16	ОА, ОВ, ОЕ, ОК (ОД, ОО)
Полтавська область	ВІ	17	СК, СН, СС (ПЗ)
Рівненська область	ВК	18	РВ, РА, РВ (РВ)
Севастополь	СН	27	КС
Сумська область	ВМ	19	СА, СВ, РЕ (СУ)
Тернопільська область	ВО	20	ТІ, ТІ, ТК (ТІ)
Харківська область	АХ	21	ХА, ХЕ, ХІ, ХК (ХА, ХК)
Херсонська область	ВТ	22	ХВ, ХН (ХО)
Хмельницька область	ВХ	23	ХМ, ХТ (ХМ)
Черкаська область	СА	24	МА, МВ, МО (ЧК)
Чернігівська область	СВ	25	МК, ММ, МН (ЧН, ЧТ)
Чернівецька область	РС	26	МО, МР, МС (ЧВ)

Загальнодержавна
серія:
ІІ/28

13. Одиниці вимірювання

Одиниці вимірювання довжини

- 1 м = 10 дм = 100 см = 1000 мм = 1000 000 мкм.
- 1 дм = 10 см = 100 мм = 100 000 мкм;
- 1 см = 10 мм = 10 000 мкм;
- 1 мм = 1000 мкм.
- 1 км = 1000 м = 10000 дм = 100 000 см = 1 000 000 мм = 1 000 000 000 мкм.

Одиниці вимірювання маси

- 1 г = 1000 мг чи 1 мг = 0,001 г,
- 1 кг = 1000 г чи 1 г = 0,001 кг,
- 1 кг = 1 000 000 мг чи 1 мг = 0,000001 кг.

Великі за масою величини вимірюють у тоннах (т) і центнерах (ц):

- 1 т = 10 ц = 1000 кг = 1 000 000 г чи
- 1 ц = 0,1 т, 1 кг = 0,001 т,
- 1 г = 0,000001 т, 1 ц = 100 кг = 100 000 г чи
- 1 кг = 0,01 ц, 1 г = 0,00001 ц.

Одиниці вимірювання площі

- $1 \text{ м}^2 = 100 \text{ дм}^2 = 10000 \text{ см}^2 = 1\,000\,000 \text{ мм}^2$, тобто
- $1 \text{ см}^2 = 0,0001 \text{ м}^2$, $1 \text{ дм}^2 = 0,01 \text{ м}^2$,
- $1 \text{ см}^2 = 0,01 \text{ дм}^2$, $1 \text{ см}^2 = 100 \text{ мм}^2$,
- $1 \text{ мм}^2 = 0,01 \text{ см}^2$, $1 \text{ км}^2 = 1\,000\,000 \text{ м}^2$,
- $1 \text{ м}^2 = 0,000001 \text{ км}^2$.

При вимірюванні земельних ділянок використовуються одиниці вимірювання ар і гектар (позначаються «а» і «га»).

- $1 \text{ а} = 100 \text{ м}^2 = 1\,000\,000 \text{ см}^2$, тобто $1 \text{ м}^2 = 0,01 \text{ а}$.

Інша назва ара – сотка. 1 сотка – це 1 ар, або 100 м².

- $1 \text{ га} = 100 \text{ а} = 10\,000 \text{ м}^2$ або $1 \text{ а} = 0,01 \text{ га}$, $1 \text{ м}^2 = 0,0001 \text{ га}$.

Одиниці вимірювання об'єму

Основною одиницею вимірювання об'ємів є кубічний дециметр (дм³).

1 дм³ ще називають - 1 літр, тобто $1 \text{ дм}^3 = 1 \text{ л}$.

Тисячна частина літра – мілілітр, тобто $1 \text{ л} = 1000 \text{ мл}$, а $1 \text{ мл} = 0,001$

л.

- $1 \text{ л} = 1 \text{ дм}^3 = 1\,000\,000 \text{ мм}^3$,

- $1 \text{ мм}^3 = 0,000001 \text{ л}$.

Таким чином, $1 \text{ мл} = 1000 \text{ мм}^3$, а $1 \text{ мм}^3 = 0,001 \text{ мл}$. Оскільки $1 \text{ см}^3 = 1000 \text{ мм}^3$, то $1 \text{ мл} = 1 \text{ см}^3$.

Великі об'єми вимірюються в декалітрах (дал): $1 \text{ дал} = 10 \text{ л}$; і кубічних метрах (м³): $1 \text{ м}^3 = 1000 \text{ л}$, тобто $1 \text{ м}^3 = 100 \text{ дал}$.

Довідкова інформація (телефони)

Екстрені служби	
Рятувальники (у випадку пожежі)	101
Поліція	102
Швидка медична допомога	103 112 (моб)
Аварійна газова служба	104 (057) 733-30-04
Головне управління з надзвичайних ситуацій Харківської обласної державної адміністрації	(057) 700-30-90 (057) 7002632
Східний авіаційний допоміжний центр пошуку і рятування	(057) 740-17-01 (057) 775-40-43

Харківська обласна рятувально-водолазна служба	(057) 707-02-61 (057) 707-02-62
Медична допомога	
Міська клінічна лікарня швидкої та невідкладної медичної допомоги ім. проф. А.І. Мещанінова	(057) 715-33-39
Довідкове бюро «Швидкої медичної допомоги»	(057) 734-91-12
Медична допомога у випадку травм (цілодобово)	
ока – Міська клінічна лікарня №14 ім. Л.Л. Гіршмана (вул. Олеса Гончара, 5)	(057) 700-54-52
кисті – Міська клінічна лікарня № 31 (пр. Постишева, 4)	(057) 370-40-28
вуха, горла, носу – Міська отоларингологічна клінічна лікарня № 30 (вул. Гуданова, 5/7)	(057) 704-14-94
опіки та холодна травма – Міська клінічна лікарня швидкої та невідкладної медичної допомоги ім. проф. А.І. Мещанінова (пров. Балакірева, 3а)	(057) 343-14-66
Травматологічні пункти (цілодобово)	
Міська багатопрофільна лікарня №18 (вул. Краснодарська, 104)	(057) 738-10-08
Міська клінічна багатопрофільна лікарня № 25 (ІІІ Інтернаціоналу, 6)	(0572) 93-81-94
Міська клінічна лікарня № 31 (пр. Постишева, 4)	(057) 370-40-28
Харківська обласна клінічна травматологічна лікарня (Салтівське шосе, 266)	(057) 710-24-60 (057) 711-79-13
Соціальні служби довіри	
Екстрена психологічна допомога при Харківському обласному центрі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (цілодобово)	(057) 705-04-69
Харківський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді «Довіра»	(057) 771-84-57

Комунальні служби	
КП «Жилкомсервіс» (Центральна диспетчерська служба)	15-62 (057) 760-70-62 (057) 730-72-28
КП «Харківські теплові мережі» (диспетчер)	(057) 51-31-61 (057) 738-21-09 (057) 392-12-81
КП «Харківводоканал» (Аварійна диспетчерська, водопостачання)	15-33 (057) 734-91-53 (057) 712-08-40 (057) 739-95-05
КП «Харківводоканал» (Аварійна диспетчерська, водовідведення)	15-99 (057) 704-14-46 (057) 704-14-47 (057) 704-14-48
КП «Харківміськліфт» (Диспетчер з обслуговування ліфтів)	(057) 756-51-00 (057) 756-51-01 (057) 700-44-57
КП «Харків-Сигнал» (Техн. спостереження, утримання та ремонт тех. засобів регулювання дорожнього руху)	(057) 731-59-53
КП Електромережі зовнішнього освітлення «Міськсвітло» (Аварійна)	(057) 700-50-37 (057) 700-50-39
КП «Харківзеленбуд» (знесення аварійних дерев)	(057) 701-39-78
КП «Санітарно-екологічний центр» (контроль навколишнього середовища)	(057) 731-27-59
КП «Муніципальна компанія поводження з відходами»	(057) 736-07-73
КП «Комплекс з експлуатації об'єктів водозниження і зливової каналізації» (Диспетчер)	(057) 707-10-87
КП «Комплекс з вивозу побутових відходів»	(057) 736-08-52
КП «Харківблагоустрій»	(057) 702-15-64
Телефони довіри правоохоронних органів	
Гаряча лінія Генеральної прокуратури України щодо порушення прав фізичних осіб-підприємців та господарюючих суб'єктів	0-800-507-001

Гаряча лінія СБУ щодо особливо-небезпечних злочинів проти держави	0-800-501-482
Гаряча лінія ГУНП України у Харківській області	(057) 70-59-333
Гаряча лінія СБУ в Харківській області	(057) 700-34-50
Приймальня Харківської обласної прокуратури	(057) 732-81-17
Чергові частини підрозділів органів Національної поліції України м. Харкова	
Шевченківський район	(057) 337-78-80
Київський район	(057) 700-43-04
Слобідський район	(057) 737-23-46
Холодногірський район	(057) 712-50-22
Московський район	(057) 738-30-24
Новобаварський район	(057) 370-21-25
Індустріальний район	(0572) 93-50-64
Немишлянський район	(0572) 93-50-40
Основ'янський район	(057) 737-40-22